

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölakia, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia ja vakuutusyhdistyslakia muutettavaksi siten, että suomalaisille vakuutusyhtiöille, Suomesa toimiville kolmansien maiden vakuutusyhtiöille ja vakuutusyhdistyksille sallitun liiketoiminnan alaa laajennetaan.

Ehdotuksen mukaan edellä luetellut vakuutusyritykset saisivat pääasiallisen toimintansa, vakuutusliikkeen harjoittamisen, ohella toimia määrätyn tyyppisten yritysten edustajana sekä markkinoida ja myydä kyseisten yritysten lukuun niiden tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille. Tällaisia yrityksiä olisivat Euroopan talousalueella sijaitsevat rahoitusalan yritykset, joita ovat julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö ja yhteissijoitusyritys. Oikeus edustamiseen koskisi myös muita Euroopan talousalueella olevia rahoituslaitoksia, jotka eivät ole julkisen valvonnan alaisia.

Vakuutusyritykset voisivat toimia myös sellaisen yrityksen edustajana, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa tai jonka palvelut ja tuotteet liittyvät vakuutusyrityksen myymiin vakuutustuotteisiin.

Vakuutusyritykset voisivat myös sopia, että muukin yritys voisi käyttää vakuutusyrityksen organisaatiota ja jakelukanavia omassa

markkinoinnissaan, jos yritys kuuluu vakuutusyrityksen kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään tai sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde. Työeläkevakuutusyhtiöt eivät voisi ehdotuksen mukaan harjoittaa edellä selostettua vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa.

Vakuutusyrityksen toimiminen muun yrityksen edustajana tapahtuisi Vakuutusvalvontaviraston valvonnassa ja laissa säädettyissä rajoissa. Vakuutusvalvontavirasto voisi kieltää vakuutusyritykseltä kyseisen toiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei vastaa lain vaatimuksia.

Vakuutusyhtiölakiin, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin, vakuutusyhdistyslakiin ja vakuutuksenvälittäjistä annettuun lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi markkinointia ja sen valvontaa koskevat säännökset. Ehdotettujen säännösten esikuvana on käytetty soveltuvin osin luottolaitostoiminnasta annetun lain markkinointia koskevia säännökset. Ehdotus sisältää myös säännökset asiamiesten toiminnasta markkinoinnin yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila	4
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Vakuutusalan yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä	4
Laki vakuutuksenvälittäjistä	7
Vakuutussopimuslaki	8
Laki luottolaitostoinnasta	9
Rahoitustarkastuslaki.....	10
Kuluttajansuojalaki.....	10
1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	11
Yleistä	11
Ruotsi	11
Tanska.....	11
Norja	12
Islanti	12
Saksan liittotasavalta.....	12
Alankomaat	12
1.3. Nykytilan arviointi	13
Sallittu liiketoiminta	13
Markkinointi	14
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	16
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	16
2.2. Keskeiset ehdotukset.....	17
3. Esityksen vaikutukset	18
3.1. Taloudelliset vaikutukset.....	18
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	19
3.3. Yritysvaikutukset.....	19
3.4. Vaikutukset vakuutuksenottajille.....	19
4. Asian valmistelu	19
4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	19
4.2. Lausunnot	19
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	20
1. Lakiehdotusten perustelut.....	20
1.1. Vakuutusyhtiölaki.....	20
1 luku. Yleisiä säännöksiä.....	20
2 luku. Vakuutusyhtiön perustaminen	24
2 a luku. Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailta.....	24
14 a luku. Kilpailu ja markkinointi	24

1.2.	Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä.....	27
1.3.	Laki työeläkevakuutusyhtiöistä	29
1.4.	Vakuutusyhdistyslaki	29
1 luku.	Yleisiä säännöksiä.....	29
2 luku.	Vakuutusyhdistyksen perustaminen.....	30
12 luku.	Vakuutusyhdistysten valvonta.....	31
1.5.	Laki vakuutuksenvälittäjistä	31
1.6.	Laki kuluttajavirastosta	32
1.7.	Laki markkinatuomioistuimesta	32
2.	Tarkemmat säännökset ja määräykset	33
3.	Voimaantulo	33

LAKIEHDOTUKSET	34
vakuutusyhtiölain muuttamisesta	34
ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	37
työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	39
vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	39
vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta.....	41
kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	43
markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta.....	43

LIITE	45
--------------------	-----------

RINNAKKAISTEKSTIT	45
vakuutusyhtiölain muuttamisesta	45
ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	50
työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	54
vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	55
vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta.....	59
kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	61
markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta.....	62

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Vakuutusalan yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä

Vakuutusyhtiölaki (1062/1979) on yhteisöoikeudellinen säädös, jossa säädetään vakuutusyhtiöiden toiminnasta. Suomalainen vakuutusyhtiö voi olla yhtiömuodoltaan joko vakuutusosakeyhtiö tai keskinäinen vakuutusyhtiö.

Vakuutusyhtiölaki sisältää säännöksiä muun muassa vakuutusyhtiön perustamisesta, toimiluvasta, osakkuudesta, johdosta ja hallinnosta, tilintarkastuksesta ja tilinpäätöksestä, vakuutusyhtiöltä vaadittavasta vakavaraisuudesta, henkivakuutuksesta, vakuutusyhtiöiden valvonnasta sekä vakuutusyhtiön selvitystilasta, purkamisesta, sulautumisesta ja vakuutuskannan luovuttamisesta.

Ainoastaan vakuutusyhtiö voi vakuutusyhtiölain mukaan harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tässä tarkoitettuja muita lakeja ovat muun muassa ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettu laki (398/1995) sekä vakuutusyhdistyslaki (1250/1987).

Vakuutusyhtiö ei lain mukaan voi harjoittaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä. Säännös on perinteisesti ollut voimassa Suomen lainsäädännössä ja sen tarkoituksena on estää vakuutusyhtiötä laajentamasta toimintaansa sellaisiin liiketoiminnan muotoihin, jotka saattavat vaarantaa vakuutetut edut. Nykyisin säännöksen oikeusperusta liittyy muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin (73/239/ETY) (*ensimmäinen vahinkovakuusdirektiivi*) 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja henkivakuutuksen ensivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin (79/267/ETY) (*ensim-*

mäinen henkivakuutusdirektiivi) 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan säännöksiin, joiden mukaan jäsenvaltion on vaadittava sen alueella toiminnan aloittavalta yritykseltä, että se rajoittaa liiketoimintansa kyseisissä direktiiveissä tarkoitettuun liiketoimintaan tai siitä suoranaisesti johtuvaan toimintaan, harjoittamatta mitään muuta liiketoimintaa.

Muun kuin vakuutusliikkeen harjoittamista koskevan kiellon vakuudeksi vakuutusyhtiön mahdollisuutta omistaa osake-enemmistöä muiden toimialojen yrityksistä on Suomessa perinteisesti rajoitettu. Vakuutusyhtiölaki sisälsi 30.11.2000 saakka säännöksen, jonka mukaan vakuutusyhtiö ei saanut ilman valvontaviranomaisen lupaa omistaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavassa osakeyhtiössä osake-enemmistöä tai enemmistöä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, ellei yhtiön toimintaa voitu pitää vakuutusliikkeeseen liittyvänä tai ellei yhtiö ollut asunto- tai kiinteistöyhtiö taikka julkisen valvonnan alainen luotto- tai rahoituslaitos taikka rahastoyhtiö.

Mainittu säännös kumottiin vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetulla lailla 949/2000 ja nykyisin vakuutusyhtiöt saavat omistaa vieraalla toimialalla toimivia yrityksiä rajoituksetta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vakuutusyhtiön oikeutta harjoittaa omaan lukuunsa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä, olisi lievennetty. Edelleenkin vakuutusyhtiö voi harjoittaa omalla vastuullaan ainoastaan vakuutusliikettä. Vakuutusyhtiö ei esimerkiksi voi välittää ja myydä luottolaitoksen tai muun rahoitusalan yrityksen palveluja ja tuotteita, vaikka vastaava edustajana toiminen on sallittu rahoitusalan yrityksille vakuutustuotteiden osalta. Vakuutusyhtiö voi kuitenkin edustaa ja myydä toisen vakuutusyrityksen tuotteita, koska silloin kyseessä on vakuutusliikkeen harjoittaminen. Sellaiset toiminnot, joita ei suoranaisesti voida katsoa vakuutustoiminnaksi, on vakuutusyhtiön täytynyt eriyttää itsenäiseksi yhtiöksi.

Vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiöllä on oltava toimintaansa varten sosiaali- ja terveysministeriön myöntämä toimilupa. Vakuutusyhtiöiden valvonta ja tarkastus kuuluu

Vakuutusvalvontavirastolle. Viraston tärkeimpänä tehtävänä on vakuutettujen etujen turvaaminen, minkä tavoitteen kannalta vakuutusyhtiöiden talouden valvonta on keskeisessä asemassa. Tämän lisäksi virasto valvoo vakuutusyhtiöiden toiminnan lainmukaisuutta ja sitä, että yhtiöt noudattavat hyvää vakuutustapaa. Yksittäisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhtyrühmien toiminnan valvonnan lisäksi Vakuutusvalvontaviraston tehtäviin kuuluu vakuutustoiminnan terveen kehityksen ja alan kilpailun valvonta.

Vakuutusyhtiölaki ei sisällä nimenomaista säännöstä viraston oikeudesta tarkastaa ja valvoa vakuutusyhtiöiden markkinointia tai sopimusehtoja. Tämä oikeus virastolla kuitenkin on valvonnan yleisvaltuuden perusteella, sillä markkinoinnin tai sopimusehtojen valvontaa ei ole nimenomaisesti rajoitettu viraston valvontavaltuuksien ulkopuolelle. Sopimusehtojen valvonta on luonteeltaan jälkikäteisvalvontaa.

Vakuutusvalvontavirasto ei ole antanut yleisiä määräyksiä tai ohjeita vakuutusyhtiöiden markkinoinnista. Virasto on kuitenkin antanut vakuutusyhtiöille ohjeen (ks. Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelma kotimaisille vakuutusyhtiöille dnro 2/002/1999), joka koskee vakuutuksenottajan lisämaksuvelvollisuudesta annettavia tietoja. Virasto katsoo, että vakuutuksen hakijan kannalta on olennaista tietää, voiko hän vakuutusyhtiölain 3 luvun 1 §:n nojalla joutua lisämaksuvelvolliseksi keskinäisestä vakuutusyhtiöstä ottamansa vakuutuksen perusteella. Viraston ohjeen mukaan mahdollisen lisämaksuvelvollisuuden olemassaolon ja enimmäismäärän on käytävä selkeästi ilmi vakuutusessitteistä ja muusta siihen rinnastettavasta vakuutustuotteiden markkinoinnista.

Vakuutusvalvontavirasto on myös antanut ulkomaisille ETA-vakuutusyhtiöille ohjeen (dnro 5/002/2000) vakuutusliikkeen harjoittamista Suomessa koskevista yleisen edun vaatimista ehdoista. Ohjeessa muun muassa selostetaan Suomessa kuluttajasuhteissa pakottavana noudatettavaa lainsäädäntöä. Vakuutuksenottajalle annettavien tietojen kielestä ohjeessa todetaan, että vakuutusehdot sekä muut vakuutuksen hakijalle vakuutuksesta annettavat tiedot on Suomessa noudatettavan hyvän vakuutustavan mukaisesti an-

nettava hakijalle hänen äidinkielellään, jos se on suomi tai ruotsi ja hakija on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja.

Jos virasto havaitsee, ettei vakuutusyhtiö noudata lakia, vakuutusyhtiölain nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka hyvää vakuutustapaa, virasto voi antaa yhtiölle huomautuksen, kehottaa yhtiötä korjaamaan asia määräajassa tai kieltää yhtiötä jatkamaan viraston virheellisenä pitämää menettelyä. Tarvittaessa virasto voi myös kieltää yhtiötä antamasta uusia vakuutuksia ja sosiaali- ja terveysministeriö peruuttaa yhtiön toimiluvan.

Vakuutusyhtiön asiamiehet ovat tätä toimintaa harjoittaessaan osa vakuutusyhtiön organisaatiota. Vakuutussopimuslain (543/1994) mukaan vakuutusyhtiöt vastaavat asiamiestensä toiminnasta, joten myös asiamiehet ovat tätä kautta Vakuutusvalvontaviraston valvonnassa. Näin ollen myös pankki, joka toimii vakuutusyhtiön asiamiehenä, kuuluu tämän toimintansa osalta Vakuutusvalvontaviraston valvontaan. Asiamiehen valvonta toteutetaan ottamalla yhteyttä asianomaiseen vakuutusyhtiöön. Mikäli kyseessä on ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö, viraston on ETA-maiden vakuutusvalvojien välisen valvontapöytäkirjan mukaisesti oltava yhteydessä paitsi yhtiön pääkonttoriin ja kotimaan valvontaviranomaiseen myös sen mahdolliseen Suomessa sijaitsevaan edustustoon.

Käytännössä Vakuutusvalvontaviraston suorittama vakuutusyhtiöiden valvonta keskittyy vakavaraisuusvalvontaan. Vakuutusyhtiöiden markkinoinnin valvonnassa keskitytään niiden ongelmien selvittämiseen ja ratkaisemiseen, jotka tulevat viraston tietoon esimerkiksi virkamiesten omien havaintojen, toisten viranomaisien tai alan edustajien ilmoitusten tai asiakkaiden tekemien kanteluiden perusteella.

Työeläkevakuutusyhtiöistä annettu laki (354/1997) sääntelee työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaa. Laki sisältää ainoastaan työeläkevakuutusyhtiöitä koskevat erityissäännökset. Taustalakeina työeläkevakuutusyhtiöihin sovelletaan vakuutusyhtiölakia ja osakeyhtiölakia. Työeläkevakuutusyhtiö ei voi harjoittaa muuta vakuutusliikettä kuin työn-

tekijäin eläkelain (395/1961) taikka työntekijäin eläkelain ja yrittäjien eläkelain (468/1969) mukaista toimintaa. Euroopan unionin vakuutustoimintaa säänteleviä direktiivejä ei sovelleta pakottavina työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaan.

Työeläkevakuutusyhtiöiden toiminnassa on muista vakuutusyhtiöistä poikkeavia piirteitä, koska työeläkevakuutusyhtiöiden tarkoituksena on lakisääteisen eläketurvan toimeenpano. Työeläkevakuutusyhtiöiden omistusta vieraalla toimialalla on rajoitettu ankarammin kuin muiden vakuutusyhtiöiden omistusta. Kun vakuutusyhtiölain säännökset vieraalla toimialalla toimivien yritysten omistamisesta kumottiin, jäivät vastaavat säännökset työeläkevakuutusyhtiölaissa eräin muutoksinkin edelleenkin voimaan. Lain mukaan työeläkevakuutusyhtiö ei saa ilman Vakuutusvalvontaviraston lupaa hankkia määräämisvaltaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavassa yhteisössä, jollei yhteisön toimintaa voida pitää työeläkevakuutusliikkeen liittyvänä tai jollei se ole asunto- tai kiinteistöyhteisö.

Työeläkevakuutusyhtiö ei voi myöskään yksin tai yhdessä tytäryhteisöjensä kanssa ilman valvontaviranomaisen lupaa omistaa yli kymmentä prosenttia osakkeista, jäsenosuuksista tai yhtiöosuuksista pankissa tai muussa rahoituslaitoksessa rahastoyhtiötä lukuun ottamatta. Sääntelyllä on haluttu estää rahoituslaitosten ja työeläkevakuutusyhtiöiden muodostamien yritysryhmien syntyminen.

Työeläkevakuutusyhtiöiden markkinointia valvotaan soveltuvien osin samojen periaatteiden mukaisesti kuin muidenkin vakuutusyhtiöiden markkinointia. Työeläkevakuutusyhtiöiden markkinointi tosin poikkeaa eräiltä osin muista vakuutusyhtiöistä, koska työeläkevakuutus on pakollinen ja sen sisältö on tarkkaan määritelty laissa.

Ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettu laki sääntelee sekä sellaisia vakuutusyhtiöitä, joiden kotipaikka on Euroopan talousalueella (ulkomaiset ETA-vakuutusyhtiöt), että yhtiöitä, joiden kotipaikka on ETA:n ulkopuolella (kolmannen maan vakuutusyhtiöt).

Euroopan unionin vakuutustoimintaa koskevien direktiivien yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti ulkomainen ETA-vakuutus-

yhtiö ei tarvitse Suomen viranomaiselta lupaa voidakseen perustaa Suomeen edustuston tai aloittaakseen täällä vakuutustoiminnan harjoittamisen ulkomaisesta toimipaikasta käsin vakuutuspalvelujen vapaan tarjonnan perusteella.

Suomessa on katsottu, että Suomen lainsäädännössä ei voida säännellä ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön oikeutta omistaa vieraalla toimialalla toimivia yrityksiä, koska tämän kysymyksen on katsottu kuuluvan vakuutusyhtiön talouden valvontaan ja siten yhtiön kotivaltion lainsäädännön alaisuuteen. Niinpä ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettun lain aikaisemmin voimassa olleet 56 §:n 2 ja 3 momentit, joissa tätä oikeutta rajoitettiin, koskivatkin ainoastaan kolmannen maan vakuutusyhtiöitä. Sen sijaan säännös, jonka mukaan ulkomainen vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa Suomessa muuta elinkeinoa kuin vakuutusliikettä, koskee myös ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä. Ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettun lain kilpailun valvontaa ja markkinointia koskevat säännökset koskevat myös ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä.

Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön talouden valvonta kuuluu myös ulkomaan toiminnan osalta yhtiön kotivaltion vakuutustarkastusviranomaiselle. Tästä kotivaltion valvonnan periaatteesta seuraa, että Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus valvoa ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön toimintaa Suomessa vain siltä osin kuin valvonta ei kuulu yhtiön kotivaltion valvontaviranomaiselle. Vakuutusvalvontaviraston valvonta käsittää esimerkiksi sen, että ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö noudattaa kuluttajansuojasta ja vakuutussovimussuhteista Suomessa voimassa olevia säännöksiä. Nämä ovat niin sanotun yleisen edun piiriin kuuluvaa lainsäädäntöä, jota myös ulkomaiset ETA-vakuutusyhtiöt ovat velvollisia noudattamaan toimiessaan toisessa jäsenvaltiossa. Kaikilta osin ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, mikä on Suomen viranomaisten toimivalta ja miltä osin ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön on noudatettava Suomen lainsäädäntöä.

Kolmannen maan vakuutusyhtiöt tarvitsevat ETA-vakuutusyhtiöistä poiketen sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän toimiluvan voidakseen harjoittaa vakuutustoimintaa Suomessa. Kolmannen maan vakuutusyhtiön

on perustettava vakuutustoimintaa varten Suomeen edustusto. Vakuutuspalvelujen vapaa tarjonta ulkomaisesta toimipaikasta käsin ei ole mahdollista. Toimiluvan myöntämisen ehdot ovat kolmannen maan vakuutusyhtiöille melkein yhdenmukaiset vakuutusyhtiölain säännösten kanssa. Kolmannen maan vakuutusyhtiöitä koskevat muutkin säännökset, kuten peruspääomaa, vakavaraisuutta sekä vastuuvakaa ja sen kattamista koskevat säännökset, vastaavat sisällöltään pitkälti suomalaisia vakuutusyhtiöitä koskevia säännöksiä.

Säännökset, jotka rajoittivat kolmannen maan vakuutusyhtiön oikeutta omistaa vieraalla toimialalla toimivia yrityksiä, kumottiin ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetusta laista samanaikaisesti kuin vakuutusyhtiölaista. Nykyisin kolmannen maan vakuutusyhtiö voi omistaa vieraalla toimialalla toimivia yrityksiä rajoituksetta. Sen sijaan säännös, jonka mukaan kolmannen maan vakuutusyhtiön on rajoitettava toimintansa Suomessa vakuutusliikkeen harjoittamiseen, on edelleen voimassa. Myös kolmannen maan vakuutusyhtiöiden markkinointia valvotaan samojen periaatteiden mukaan kuin suomalaisiakin vakuutusyhtiöitä.

Vakuutusyhdistyslaki sisältää vakuutusyhtiölakia vastaavat yhteisöoikeudelliset säännökset vakuutusyhdistyksistä. Vakuutusyhdistykset ovat pienehköjä, osakkaiden keskinäiseen vastuuseen perustuvia vakuutuslaitoksia, joiden toiminta-alue käsittää enintään 40 kuntaa yhtenäisellä alueella tai jotka harjoittavat ainoastaan kalastusvälineiden vakuutusta. Vakuutusyhdistys ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin yhdistysjärjestyksessä mainittua vakuutusliikettä.

Vakuutusyhdistysten liiketoiminta on keskittynyt vahinkovakuutustoiminnan harjoittamiseen. Yhdistyksiltä on nimenomaisesti kielletty henkivakuutuksen, lakisääteisen vakuutuksen, vahinkovakuutusluokkiin 14 ja 15 kuuluvan vakuutuksen ja kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi otetun vakuutuksen harjoittaminen.

Myös vakuutusyhdistyslaista on kumottu yhdistyksen oikeutta omistaa vieraalla toimialalla toimivia yrityksiä rajoittavat säännökset. Yhdistysten markkinointia valvotaan samojen periaatteiden mukaan kuin vakuutusyhtiöidenkin markkinointia.

Laki vakuutuksenvälittäjistä

Vakuutuksenvälittäjistä annetussa laissa (251/1993) säännellään vakuutuksenvälittäjien toimintaa. Vakuutuksenvälittäjällä tarkoitetaan laissa jokaista, joka ammattimaisesti välittää useille toimeksiantajille useiden toistaan riippumattomien vakuutuksenantajien vakuutuksia. Keskeisin vakuutuksenvälittäjän tunnusmerkki on riippumattomuus vakuutuksenantajista. Välittäjä ei saa olla työ- tai asiamiehuhteessa tai muuhun sopimukseen perustuvassa tai muussa riippuvuusuhteessa vakuutusyhtiöihin. Tässä suhteessa vakuutuksenvälittäjä eroaa vakuutusyhtiöiden myyntihenkilöstöstä ja asiamiehistä, jotka toimivat vakuutusyhtiön toimeksiannosta ja yhtiön edustajina.

Vakuutuksenvälittäjälakia sovelletaan myös ulkomaisiin vakuutuksenvälittäjiin, jotka toimivat Suomen vakuutusmarkkinoilla. Vakuutusyhtiöitä koskevasta sääntelystä poiketen EU:ssa ei noudateta vakuutuksenvälittäjien osalta yhden toimiluvan ja kotivaltion valvonnan periaatetta.

Laki sisältää sekä elinkeino-oikeudellisia säännöksiä vakuutuksenvälitystoiminnan aloittamisen ja harjoittamisen edellytyksenä olevasta rekisteröinnistä että sopimusoikeudellisia säännöksiä välitystehtävän hoidosta ja välittäjän virheellisen menettelyn seurauksista. Laki sisältää lisäksi eräitä välittäjää kohtaan pakottavia säännöksiä, kuten säännökset toimeksiantosopimuksen muodosta ja vähimmäissisällöstä.

Vakuutuksenvälittäjän on noudatettava toiminnassaan hyvää vakuutuksenvälitystapaa. Välittäjällä on myös tiedonantovelvollisuus välitettävistä vakuutustuotteista. Välittäjän on huolehdittava siitä, että toimeksiantaja saa ennen vakuutussopimuksen solmimista kaikki vakuutustarpeensa arvioinnin ja vakuutuksen valitsemisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tietoja tarjolla olevista vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista.

Laki vakuutuksenvälittäjistä sisältää erityissäännöksen siitä, että välittäjä vastaa antamistaan puutteellisista, virheellisistä tai harhaanjohtavista tiedoista. Välittäjä on nimittäin velvollinen korvaamaan vahingon, joka johtuu siitä, että vakuutus ei ole sen si-

sältöinen kuin asiakkaalla on välittäjän antamien tietojen perusteella ollut aihetta käsittää.

Vakuutuksenvälittäjien toimintaa valvoo Vakuutusvalvontavirasto.

Vakuutuslakimääräys

Vakuutuslakimääräys on sopimusoikeuden piiriin kuuluva erityislaki. Siinä on eräät asiat, kuten sopimuksen syntymistä ja sopimuksen kohtuullistamista koskevat kysymykset, jätetty yleisten sopimusoikeudellisten lakien ja periaatteiden varaan. Vakuutuslakimääräyksiin sovellettavista yleislaeista tärkeimmät ovat laki varallisuuslakimääräyksistä oikeustoimista (228/1929) ja kuluttajansuojalaki (38/1978).

Sopimusoikeuden piiriin kuuluvana lakina vakuutuslakimääräys ei sisällä yleisölle suunnattua niin sanottua anonyymiä markkinointia koskevia säännöksiä. Sen sijaan yksi vakuutuslakimääräyksen merkittävimpiä säännöksiä koskee vakuutuksenantajan velvollisuutta antaa vakuutushakijalle tietoja vakuutuksesta ennen sopimuksen tekemistä. Lain 5 §:n mukaan ennen vakuutuslakimääräyksen päättämistä vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Vakuutuslakimääräyksen 5 §:n mukaiset tiedot on annettava ennen vakuutuslakimääräyksen päättämistä. Hallituksen esityksen mukaan (HE 114/1993 s. 26) tiedonantovelvollisuuden täyttämistä ja tietojen sisältö yksittäistapauksessa riippuvat vakuutuksen laadusta ja vakuutuksen ottamiseen liittyvistä olosuhteista. Laissa ei edellytetä, että tiedot olisi kerrottava myös yleisölle suunnatussa markkinoinnissa.

Lain mukaan asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle ennen sopimuksen päättämistä.

Euroopan unionin jäsenvaltiona Suomi ei voi päättää vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuudesta kokonaan itsenäisesti. Henkivakuutuksen ensivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten

yhteensovittamisesta sekä direktiivien 79/267/ETY ja 90/619/ETY muuttamisesta annetun neuvoston direktiivin 92/96/ETY (kolmas henkivakuutusdirektiivi) 31 artiklan mukaan vakuutuksenottajalle on ennen vakuutuslakimääräyksen solmimista annettava vähintään direktiivin liitteen II A kohdassa luetellut tiedot. Vakuutusyrityksestä on kerrottava nimi tai toiminimi, oikeudellinen muoto, yhtiön kotipaikan ja tarvittaessa asioimiston tai sivukonttorin sijaintivaltio sekä kotipaikan ja tarvittaessa sen asioimiston tai sivukonttorin osoite, jonka kanssa sopimus on tehty. Vakuutuslakimääräyksestä on annettava seuraavat tiedot:

1) kunkin etuuden ja vaihtoehdon määrittely

2) sopimuksen voimassaoloaika

3) sopimuksen irtisanomista koskevat yksityiskohtaiset säännöt

4) vakuutusmaksujen maksamista ja maksukautta koskevat yksityiskohtaiset säännöt

5) lisätujen laskemis- ja jakamisperusteet

6) merkintä takaisinostoarvoista ja vapaa-kirja-arvoista sekä siihen liittyvien takuiden luonteesta

7) tiedot kuhunkin takuuseen liittyvistä vakuutusmaksuista, kun on kyse joko pää- tai lisätakuista, silloin kun tällaiset tiedot katsotaan aiheellisiksi

8) niiden osuuksien määrittely (laskentayksiköissä), joihin edut on sidottu, sellaisten sopimusten osalta, joiden pääoma on vaihtuva

9) sijoitussidonnaisista vakuutuksista niiden perustana olevien varojen luonne

10) tiedot vakuutuksen peruuttamiseen käytettävissä olevasta ajasta ja peruuttamis-oikeuden käyttämisestä

11) yleiset tiedot kyseisen vakuutusmuodon verokohtelusta

12) määräykset, jotka koskevat vakuutuksenottajien, vakuutettujen tai edunsaajien esittämien sopimusta koskevien valitusten käsittelemistä, mukaan lukien tarvittaessa ilmoitus valituslautakunnasta, jonka tehtävänä on tutkia valitukset, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta mahdollisuutta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi

13) sopimukseen sovellettava laki, kun osapuolet eivät voi valita sitä vapaasti tai maininta siitä, että osapuolet voivat vapaasti valita so-

vellettävän lain, ja tässä tapauksessa tiedot siitä laista, jonka vakuutuksenantaja ehdottaa valittavaksi.

Edellä selostetun luettelon implementoivaa nimenomaista säännöstä Suomessa ei ole annettu. Oikeusministeriö, jonka toimialaan vakuutuslakia kuuluu, on katsonut, että vakuutuslakia 5 §:n yleisellä tasolla oleva säännös kattaa myös direktiivin liitteessä luetellut yksityiskohtaiset tiedot ja että valvontaviranomaisen asiana on huolehtia, että tiedot annetaan.

Vakuutuslakia ei sisälly nimenomaisia säännöksiä vakuutuksenantajan negatiivisesta tiedonantovelvollisuudesta eli säännöstä, jossa kielletäisiin antamasta virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja. Lain 9 §:ään, jossa säädetään vakuutuksenantajan positiivisen tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seuraamuksista, sisältyy kuitenkin myös negatiivista tiedonantovelvollisuutta koskeva säännös. Säännöksen mukaan jos vakuutuksenantaja tai sen edustaja on vakuutusta markkinoitaessa jättänyt vakuutuksenantajalle antamatta tarpeellisia tietoja vakuutuksesta tai antanut hänelle siitä virheellisiä taikka harhaanjohtavia tietoja, vakuutuslakia katsotaan olevan voimassa sen sisältöisenä kuin vakuutuksenantajalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää.

Vakuutuksenantajan kannalta vakuutuslakia 9 §:n säännös merkitsee sitä, että yksittäinen vakuutus on voimassa tarkoitettua laajempaan tai tarkoitettua edullisempaan hintaan. Vaikkei tällaisella seuraamuksella yksittäistapauksessa olisi vakuutuksenantajan kannalta olennaista taloudellista merkitystä, säännös on omiaan vaikuttamaan vakuutuksenantajan markkinointiaineiston sisältöön sekä yhtiön työntekijöille annettavaan ohjeistukseen ja koulutukseen ja tätä kautta markkinoinnin sisältöön, jottei sama virhe ja sama vastuu toisiksi massatuotteina myytävissä vakuutuksissa.

Laki luottolaitostoiminnasta

Luottolaitoksen toimintaa säännellään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) (*luottolaitoslaki*). Lain 1 §:n 1 momentin mukaan laki koskee liiketoimintaa, jossa ammattimaisesti hankitaan talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yle-

söltä ja jossa näillä varoilla tarjotaan omaan lukuun luottoja ja muuta niihin verrattavaa rahoitusta suoraan tai samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen välityksellä. Luottolaitoksella tarkoitetaan talletuspankkia ja muuta kyseistä liiketoimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä.

Luottolaitos ei saa harjoittaa muuta kuin luottolaitoslain 20 §:ssä tarkoitettua ja siihen liittyvää toimintaa. Lain 20 §:ssä on 13-kohtainen luettelo luottolaitokselle sallitusta toiminnasta, jota ovat muun muassa takaisinmaksettavien varojen hankinta yleisöltä, muu varainhankinta, luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen. Toimintaluettelon viimeisessä kohdassa luottolaitokselle todetaan sallituksi muu aikaisemmin luetelluissa kohdissa tarkoitettuihin toimintoihin verrattava toiminta.

Luottolaitoslain toimialasäännöstä on tulkittu laajasti. Tulkinta mahdollistaa luottolaitoksille huomattavasti laajemmat mahdollisuudet harjoittaa useamman tyyppistä liiketoimintaa kuin vakuutusyhtiölaki sallii vakuutusyhtiöille. Luottolaitokset voivat esimerkiksi välittää ja myydä vakuutusyhtiöiden ja -yhdistysten vakuutuksia sekä muiden yritysten sijoitus- ja säästämispalveluja.

Luottolaitosten yleisestä, kaikkia niiden markkinoimia hyödykkeitä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta säädetään luottolaitoslain 82 §:ssä. Luottolaitoksen on lain mukaan markkinoinnissaan annettava asiakkaalle markkinoitavasta hyödykkeestä kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä hyödykettä koskevia ratkaisuja. Luottolaitos ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä. Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on lain mukaan aina pidettävä sopimattomana. Vain talletuspankilla on oikeus markkinoinnissa käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista sanaa talletus sellaisenaan tai yhdysosana.

Hallituksen esityksen mukaan (HE 295/1992 s. 55) rahoituspalveluiden tarjonnassa edellytetään annettavaksi selkeät tiedot rahoitustuot-

teen sisällöstä ja ehdoista, eri osahyödykkeistä koostuvan hyödykepaketin sisältämistä osista ja niiden hinnoista. Laissa ei edellytetä, että kaikki asiakkaan päätöksensä tueksi tarvitsemat tiedot olisi kerrottava myös yleisölle suunnatussa markkinoinnissa. Hallituksen esityksessä todetaankin, että luottolaitoksen tulee huolehtia siitä, että tiedot annetaan asiakkaalle jossakin vaiheessa ennen sopimuksen päättämistä. Jos tietoja ei olosuhteista johtuen ole mahdollista antaa henkilökohtaisesti, luottolaitoksen on huolehdittava siitä, että tiedot ovat ennen sopimuksen päättämistä olleet hakijan helposti saatavilla.

Luottolaitoslakiin ei sisälly erityissäännöstä sellaisen asiakkaan asemasta, joka on kärsinyt vahinkoa luottolaitoksen meneteltyä tiedonantovelvollisuussäännöksen vastaisesti. Mikäli säännösten vastaisesta toiminnasta aiheutuu vahinkoa, luottolaitoksen toiminnan harjoittaja on korvausvelvollinen yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti.

Rahoitustarkastuslaki

Rahoitustarkastuslain (503/1993) mukaan rahoitustarkastuksen valvottavia ovat muun muassa luottolaitokset, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset. Rahoitustarkastuksen tehtävänä on muun muassa valvoa, että sen valvottavat toimivat lakien, asetusten ja viranomaisten antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Rahoitustarkastuksen valvontatehtävistä säädetään myös erityislaeissa. Luottolaitoslain 84 §:n mukaan rahoitustarkastus valvoo luottolaitoksen markkinointia. Säännöksen mukaan rahoitustarkastuksen ja kuluttajasiämiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään. Luottolaitoslain 86 §:n mukaan rahoitustarkastus voi, jos se on asiakkaansuojan kannalta tarpeellista, kieltää luottolaitosta jatkamasta lain 82 §:n vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia. Rahoitustarkastus voi asettaa määräämänsä kiellon tehosteeksi uhkasakon, jonka tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

Luottolaitos voi saattaa rahoitustarkastuksen päätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa rahoitustarkastuksen päätöksestä tiedon saatuaan. Sen si-

jaan rahoitustarkastus ei voi uhkasakon tuomitsemista koskevaa asiaa lukuun ottamatta viedä luottolaitoksen markkinointia koskevaa asiaa markkinatuomioistuimeen.

Kuluttajansuojalaki

Kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädetään muun muassa elinkeinonharjoittajan tuotteistaan ja palveluistaan kuluttajille antaman tiedon määrästä ja laadusta. Lain markkinointia koskevan 2 luvun säännöksillä on kaksi pää tavoitetta: ehkäistä epäasianmukaisia kuluttajiin kohdistuvia markkinointitoimia sekä saada elinkeinonharjoittajat antamaan markkinoinnissa kuluttajille enemmän tietoja näille tärkeistä asioista. Näihin tavoitteisiin pyritään toisaalta markkinoinnin keinojen laatua ja sisältöä koskevin säännöksin ja toisaalta järjestämällä menettely näiden säännösten valvontaa ja soveltamista varten.

Markkinointia koskevan luvun ainoa suoranainen positiivista tiedonantovelvollisuutta koskeva säännös on lain 1 §:n 2 momentissa. Sen mukaan markkinointia, joka ei sisällä kuluttajien terveyden tai taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana. Hallituksen esityksen mukaan (HE 8/1977 s. 27) tällaisia tietoja ovat "lähinnä itse hyödykkeitä, sen ominaisuuksia, toimintaa, käyttöä, säilyttämistä, hoitoa tai vastaavia seikkoja koskevat tiedot".

Kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:n mukaan asetuksella voidaan antaa tarpeellisia säännöksiä muun muassa kulutushyödykkeen laatua, ominaisuuksia ja käyttöä koskevien tietojen antamisesta markkinoinnissa sekä kulutushyödykkeen hinnan ja luottoehtojen sekä muiden sopimusehtojen ilmoittamisesta markkinoinnissa. Ainoa yleinen markkinointitietojen sisältöä täsmentävä asetus on asetus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa (1359/1999). Tämä niin sanottu hintamerkintäasetus velvoittaa ilmoittamaan kulutushyödykkeen hinnan markkinoinnissa selkeällä ja yksiselitteisellä sekä kuluttajan kannalta helposti ymmärrettävällä ja havaittavalla tavalla (4 §).

Kuluttajansuojalain 2 luvun 2 §:ään on otettu negatiivisen tiedonantovelvollisuuden sisältävä säännös, jonka mukaan totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen on kiellet-

ty.

Markkinoinnin lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Havaitessaan elinkeinonharjoittajan menettävän kuluttajansuojalain markkinointia koskevan 2 luvun tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti kuluttaja-asiamies voi neuvotellen pyrkiä saamaan elinkeinonharjoittajan luopumaan tällaisesta markkinoinnista. Ellei se onnistu, kuluttaja-asiamies voi eräissä tapauksissa itse sakon uhalla kieltää elinkeinonharjoittajaa jatkamasta lainvastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia. Jos asiasta ei ole aiempaa ratkaisukäytäntöä tai sen merkitys muutoin on huomattava, kuluttaja-asiamiehen on kuitenkin vietävä asia markkinatuomioistuimen ratkaistavaksi, joka voi määrätä markkinointikiellon ja sen tehosteeksi uhkasakon.

Kuluttaja-asiamiehen toimivalta on päällekkäinen Vakuutusvalvontaviraston ja rahoitustarkastuksen toimivallan kanssa siltä osin, että myös kuluttaja-asiamiehelle kuuluu kuluttajiin kohdistuvan markkinoinnin valvonta näillä erityisvalvontaviranomaisenkin valvomilla aloilla. Sen sijaan eri viranomaisten käytössä olevat seuraamukset ja niiden toimenpanijat eroavat siis toisistaan.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Yleistä

Useiden Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden laeissa säädetään nimenomainen kielto sille, että vakuutusyhtiö harjoittaa muuta toimintaa kuin vakuutustoimintaa. Laeissa on yleensä sitten tästä pääsäännöstä poiketen todettu, että vakuutusyhtiöllä on oikeus harjoittaa vakuutustoimintaan liittyvää tai sitä täydentävää toimintaa tai vaihtoehtoisesti ilmaistu muu peruste, jonka nojalla muukin kuin nimenomainen vakuutustoiminta on sallittua. Vakuutustoiminnan ja muun liiketoiminnan välinen raja vaihtelee siten maakohdastaisesti.

Ruotsi

Ruotsissa vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa

muuta toimintaa kuin vakuutustoimintaa, ellei siihen löydy erityistä syytä. Lakiin ei ole pidetty tarpeellisena ottaa erillisiä poikkeussäännöksiä. Sen sijaan lainsäätäjät on antanut valvontaviranomaiselle (Finansinspektionen) mahdollisuuden määritellä toimialaan liittyvät kysymykset samassa yhteydessä, kun se vahvistaa uuden tai muuttuneen yhtiöjärjestyksen. Valvontaviranomaisen käytännön kautta on muovautunut kirjava hyväksyttyjen toimialojen kokonaisuus ja seurauksena on ollut se, että vakuutusyhtiöiden yhtiöjärjestyksissä olevat toimialapykälät ovat usein muodostuneet laaja-alaisiksi. Tätä seikkaa on nyttemmin pyritty aktiivisesti korjaamaan.

Vakuutusyhtiöiden yhtiöjärjestyksissä on vakuutustoiminnan lisäksi mainittu esimerkiksi, että yhtiö voi välittää sijoitusrahasto-osuuksia rahastoyhtiöön sekä luottoja ja otto-lainausta pankkiin tai muuhun luottolaitokseen. Yhtiöjärjestyksiä on ehdotettu yksinkertaistettaviksi siten, että niihin otettaisiin määräys, jonka mukaan yhtiö voi välittää muita taloudellisia yrityspalveluja, joilla on luonnollinen yhteys vakuutustoimintaan ja että yhtiö voi harjoittaa muuta vakuutustoimintaan läheisesti liittyvää toimintaa.

Tanska

Tanskassa vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta toimintaa, kuin mitä sille annettu luvassa on sallittu. Vakuutusyhtiön osalta oletetaan, että kyse on muusta kuin sallitusta toiminnasta, mikäli yhtiöllä on määräävä vaikutusvalta toisessa yhtiössä joko yksin tai yhdessä toisen vakuutusyhtiön kanssa. Pääsäännöstä poiketen vakuutusyhtiöllä voi olla jaettu määräysvalta julkisessa osakeyhtiössä, joka toimii ainoastaan riskipääomayhtiönä. Vakuutusyhtiö voi Tanskassa suoraan lain nojalla harjoittaa liiketoimintaa, joka on vakuutustoimintaan liitännäistä.

Vakuutusyhtiö voi tytäryhtiön kautta harjoittaa muuta toimintaa, kuin mitä sen luvassa on sallittu edellyttäen, että tytäryhtiö on viranomaisen valvonnan alainen. Valvonnan alaisina olevien rahoitusalan yritysten tai EU:n lainsäädännön nojalla liiketoimintaa Tanskassa harjoittavien yritysten edustajana toimiminen on myös sallittu vakuutusyhtiölle.

Norja

Norjan vakuutustoiminnasta annetun lain mukaan vakuutusyhtiöt voivat ainoastaan "harjoittaa vakuutustoimintaa ja toimintaa, joka luonnollisesti liittyy vakuutustoimintaan". Norjassa vakuutusyhtiö voi lain asettamisessa puiteissa edustaa ja myydä muiden vakuutusyhtiöiden tuotteita. Sama koskee muita rahalaitoksia, mikäli kyseessä olevat tuotteet eivät ole luonteeltaan sellaisia, että valvonnasta vastaava Kredittilsynet ei voi hyväksyä niitä.

Vakuutusyhtiö voi edustaa muita vakuutusyhtiöitä sikäli kuin yhtiö itse ei markkinoi vastaavanlaisia tuotteita. Kredittilsynet on omaksunut kannan, että henkivakuutusyhtiö voi markkinoida ja myydä osuuksia arvopaperirahastoista sekä lisäksi markkinoida ja myydä pitkäaikaisia investointituotteita pankkien puolesta. Useimmissa tapauksissa, joissa jokin vakuutusyhtiö on käytännössä edustanut toista yhtiötä, on kyseessä ollut samaan konserniin kuuluvien muiden yhtiöiden edustaminen, ja näissä yhteyksissä Kredittilsynet on kiinnittänyt erityisesti huomiota siihen, että konsernin eri yhtiöiden välisen hinnoittelun tulee perustua kaupallisiin periaatteisiin.

Islanti

Islannin vakuutustoimintaa koskevan lain 9 §:n mukaan vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta kuin vakuutustoimintaa, ellei lain 11 §:stä toisin johdu. Vakuutusyhtiön katsotaan harjoittavan muuta kuin vakuutustoimintaa, mikäli sillä on yksin tai toisen vakuutusyhtiön kanssa määräävä asema yhtiössä, joka harjoittaa muuta kuin vakuutustoimintaa. Tästä huolimatta vakuutusyhtiö voi erillisen yhtiön kautta harjoittaa kaupallista pankkitoimintaa tai muuta taloudellista toimintaa, mikäli näiden toimintojen harjoittaminen kuuluu virallisen valvonnan alaisuuteen.

Lain 11 §:ssä luetellaan varsinaista vakuutustoimintaa täydentävät sallitut toiminnot, joita ovat toimiminen muiden vakuutusyhtiöiden vakuutusten välittäjänä, pitkäaikainen kiinteistösijoitustoiminta, korvausvaatimusten käsittely ja vahingontorjunta sekä vakuutustoimintaan liitännäisten rahastojen tai va-

kuutustoiminnan kanssa samantyyppisellä alalla olevien rahastojen hallinta ja valvonta.

Valvontaviranomainen voi antaa luvan muun toiminnan harjoittamiselle, mikäli toiminta on liitännäinen tai suoraan seurannainen vakuutustoiminnan harjoittamiseen. Valvontaviranomainen voi myös päättää, että vakuutusyhtiön tulee harjoittaa tämän kaltaista toimintaa erillisen yhtiön kautta. Yleisellä tasolla laki ei estä vakuutusyhtiöitä tai niiden työntekijöitä toimimasta muiden rahoitusala-la toimivien yritysten tuotteiden tai palveluiden välittäjänä, mutta kukin tapaus tulee yksilöllisesti viranomaisen ratkaistavaksi.

Saksan liittotasavalta

Saksassa vakuutusyhtiö saa vakuutustoiminnan ohella harjoittaa ainoastaan toimintaa, joka on siihen suoraan liitännäistä. Suoran liitännäissuhteen vakuutustoimintaan voidaan katsoa syntyvän useissa eri tilanteissa. Saksan vakuutustarkastusvalvontaa hoitava Vakuutustarkastusvirasto (Bundesaufsichtsamt für das Versicherungswesen) voi asettaa vakuutusyhtiöille valvonnan kannalta olennaisia vaatimuksia, joiden tarkoituksena on suojata vakuutuksenottajaa riskeiltä, jotka liittyvät yrityksen harjoittamaan muuhun kuin vakuutustoimintaan.

Vakuutustoimintaan suoraan liitännäiseksi katsottavia toimintoja ovat vahinkokonsultointi, muiden yhtiöiden vakuutussopimuksien välitys silloin, kun yhtiöllä ei itsellään ole oikeutta harjoittaa toimintaa kyseisessä vakuutusluokassa, eläke-ehtoihin liittyvä konsultointi, rakennustoimintaan liittyvien säästösopimusten välitys (Bausparvertrag) sekä sijoitusrahasto-osuuksien välitys.

Alankomaat

Alankomaissa vakuutusyhtiöitä koskee niin sanotun toissijaisen liiketoiminnan kieltö, mikä tarkoittaa sitä, että vakuutusyhtiö ei pääsääntöisesti saa harjoittaa muuta kuin vakuutustoimintaa. Jotta toissijainen liiketoiminta voidaan katsoa sallituksi, sen tulee olla ammattimaisesti harjoitettua. Ammattimaisena liiketoimintana voidaan pitää liiketoimintaa silloin, kun toiminta markkinoilla on säännöllistä, systemaattista ja vakaata. Tois-

sijaisen liiketoiminnan kieltämisen tarkoituksena on suojata vakuutuksenottajien intressejä sellaisia riskejä vastaan, jotka eivät ole vakuutuslalle tyypillisiä. Mikäli on epäilystä siitä, onko kyseessä kielletty toissijainen liiketoiminta, arvioidaan toimintaa siihen liittyvän riskin laajuuden perusteella.

Vakuutusvalvonnasta vastaava Verzeeringskamer voi kieltää sallitunkin toiminnan, mikäli se arvioi kyseiseen toimintaan sisältyvän riskin suureksi. Vastaavasti normaalisti kielletty liiketoiminta voidaan katsoa sallituksi, mikäli siihen ei liity riskiä. Esimerkkeinä sallitusta toiminnasta mainittakoon luotto- ja takaustoiminta sekä rahoituspalveluiden välitys. Verzeeringskamer edellyttää, että yrityksillä on riittävä vastuuvakuutus rahoituspalveluiden välitystoiminnan osalta. Periaatteessa Verzeeringskamer voi kieltää yksittäistä vakuutusyhtiötä harjoittamasta rahoituspalveluiden välitystä, mikäli se katsoo, että yrityksen koko, henkilöstön asiantuntemus tai muu vastaava seikka ei puolla toiminnan harjoittamista.

Vakuutusyhtiö ei saa toimia asemassa, jossa sillä on määräysvalta pankin sivukonttorissa tai matkatoimistossa. Vakuutusyhtiöiltä on edelleen kielletty postimyyntin harjoittaminen sekä itsenäinen ambulanssikuljetuspalveluiden tarjoaminen. Kiellettynä pidetään myös toimintaa ulkomaisen vakuutusyhtiön laillisena edustajana tai korvausestajana, kun kyse on Alankomaissa toimivasta liikennevakuutusyhtiöstä, jonka kotipaikka on muussa EU-jäsenvaltiossa.

1.3. Nykytilan arviointi

Sallittu liiketoiminta

Sekä Suomessa että ulkomailla on 1990-luvulla tapahtunut merkittäviä rakennemuutoksia pankki- ja vakuutussektoreilla. Yksi rakennekehityksen ilmenemismuotoja molemmilla sektoreilla on ollut liiketoimintakokonaisuuksien kasvattaminen sulautumisten, liiketoimintojen luovutusten ja muiden yritysjärjestelyjen kautta.

Paitsi sektorien sisällä, yhdistymiseen ja yhteistoiminnan tiivistämiseen tähtääviä järjestelyjä on toteutettu eri tavoin myös pank-

kien ja vakuutusyhtiöiden kesken. Järjestelyjen taustalla on toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten lisäksi kiristynvä kilpailu kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta. Kilpailun kiristytminen on johtanut pankkien ja eräiden vakuutusyhtiöiden tarjoamien sijoitustuotteiden välisten erojen kaventumiseen ja tuotevalikoimien monipuolistumiseen. Tuotteiden lähentymistä on tapahtunut ennen kaikkea perinteisten pankkitalletusten ja sijoitusvakuutusten välillä.

Pankkien ja vakuutusyritysten keskinäinen omistus on mahdollista EU:n direktiivien mukaan. Myös Suomessa pankit ja vakuutusyritykset voivat kuulua samaan konserniin yhteisen omistusyhteisön kautta tai omistaa toisiaan suoraan. Keskinäisen omistuksen salliminen onkin mahdollistanut vakuutus- ja rahoitusalan yritysten muodostamien finanssikonglomeraattien syntyminen ja tätä kautta tehokkuuden lisäämisen muun muassa tehostamalla tuotteiden jakeluun liittyvää yhteistyötä.

Pankkien ja vakuutusyritysten yhdistämisellä on pyritty varmistamaan ”täyden palvelun periaate”, joka on taannut asiakassuhteen jatkuvuuden samassa konsernissa sijoituskohteen muuttumisesta huolimatta. Yhdistymisen kautta on voitu saavuttaa myös merkittäviä kustannussäästöjä, koska esimerkiksi päällekkäistä konttoriverkostoa on voitu karsia. Myös muita konsernisuhdetta väljempää yhteistoiminnan muotoja on pankkien ja vakuutusyhtiöiden välillä esiintynyt.

Yhteistoiminnan tiivistyminen pankkien ja vakuutusyritysten kesken on nostanut esiin kysymyksen, mikä on yhtäältä pankeille ja toisaalta vakuutusyrityksille sallitun liiketoiminnan ala. Euroopan unionin lainsäädännön lähtökohtana on pitää vakuutus- ja pankkituotteiden tuottaminen erillään. Myös Suomen lainsäädäntö lähtee siitä, että pankit eivät voi harjoittaa omaan lukuunsa vakuutustoimintaa eivätkä vakuutusyritykset vastaavasti pankkitoimintaa. Kysymys siitä, mitä muuta liiketoimintaa pankki tai vakuutusyritys voi harjoittaa varsinaisen liiketoimintansa ohessa, on käytännössä ratkaistu eri tavalla siitä riippuen, onko kyseessä pankki vai vakuutusyritys.

Pankkien osalta luottolaitoslain 20 §:stä ilmenee niin sanottu yleispankkitoiminnan

periaate. Säännös on joustava normi, jossa määritellään luottolaitoksen keskeiset, mutta ei tyhjentävät liiketoiminnan muodot. Pankkien toimintaan on niin kansainvälisesti kuin Suomessaakin katsottu kuuluvan olennaisena osana paitsi omien rahoitus- ja sijoituspalveluiden tarjonta myös muiden yritysten tuottamien finanssipalveluiden tarjonta. Suomessa, samoin kuin yleensä muissakin EU:n jäsenvaltioissa, on sallittua pankkien osallistua vakuutusyhtiöiden tuotteiden jakeluun osana pankkitoimintaan liittyvää tai siihen verrattavaa finanssipalvelutoimintaa edellyttäen, että pankki ei vastaa tarjoamaansa vakuutukseen liittyvästä vakuutusriskistä.

Vakuutusyhtiölain ja vakuutusyhdistyslain säännöstä, jonka mukaan vakuutusyhtiö tai -yhdistys ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä, on Suomessa tulkittu suppeasti. Vakuutusyrityksille sallituksi liiketoiminnaksi ei ole katsottu pankkeja vastaavalla tavalla muiden yritysten finanssipalvelujen tarjontaa ja myyntiä, vaikka toimintaa ei harjoitettaisikaan omaan lukuun ja omalla vastuulla. Tulkinta on säilynyt suppeana myös Suomen EU-jäsenyyden aikana, vaikka vakuutusdirektiivit sallivat vakuutusyrityksen harjoittaa myös vakuutusliikkeestä suoranaisesti johtuvaa toimintaa. Vakuutusyritykset voivat kuitenkin useissa muissa EU:n jäsenvaltioissa harjoittaa erilaista vakuutusliikkeen liittyvää toimintaa, kuten juuri muiden yritysten finanssipalveluiden välitystä ja myyntiä.

Rahoitusmarkkinoiden rakenteessa ja toimintaympäristössä tapahtuneen kehityksen vuoksi on perusteltua, että myöskään vakuutusliikettä ja siihen liittyvää sallittua toimintaa ei pyritä määrittelemään arvioimalla yksinomaan vakuutusyrityksen tuotteita tai toimintaa taikka niiden yksityiskohtia sellaisinaan, vaan niiden ohessa myös sitä, mikä on toiminnan tarkoitus ja mihin sillä pyritään. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että vakuutusyritysten mahdollisuus osallistua pankkien tai muiden rahoituslaitosten tuotteiden jakeluun olisi sallittua osana vakuutustoimintaan liittyvää finanssipalvelutoimintaa, joka tähtää siihen, että esimerkiksi finanssikonglomeraatteihin liittyvät synergiaedut pystytään maksimoimaan ryhmään kuuluvien yritysten päällekkäisiä toimintoja purkamalla.

Edellä esitetty ei kuitenkaan tarkoita sitä, että toimialan laajennus saisi vaarantaa vakuutusyrityksen pääasiallista toimintaa tai muuttaa sen luonnetta olennaisella tavalla. Vakuutusyrityksen tulisi edelleenkin keskittyä vakuutusliikkeen harjoittamiseen eikä sallitun liitännäistoiminnan tulisi nousta olennaiseen asemaan varsinaiseen toimintaan verrattuna. On myös tärkeää varmistaa, että liitännäistoiminta ei vaaranna vakuutusyrityksen vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsitteitä etuja.

Se, mitä edellä on esitetty vakuutusyrityksen toimialasta ja tarpeesta sen laajentamiseen, koskee vakuutusyhtiöitä, vakuutusyhdistyksiä ja Suomessa toimivia kolmannen maan vakuutusyhtiöitä. Sen sijaan työeläkevakuutusyhtiöiden olisi edelleenkin keskityttävä yksinomaan lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseen.

Markkinointi

Vakuutusvalvontaviraston ja rahoitustarkastuksen tehtävät markkinoinnin valvonnassa eroavat tällä hetkellä säädöstasolla toisistaan. Vakuutusvalvontaviraston valvontavollisuus perustuu vakuutusyhtiölain yleissäännökseen siitä, että vakuutusyhtiöiden valvonta kuuluu Vakuutusvalvontavirastolle. Sen sijaan rahoitustarkastukselle on annettu eri laeissa nimenomaisia tehtäviä markkinoinnin valvonnassa. Rahoitustarkastus valvoo luottolaitosten markkinointia luottolaitoslain yleisen markkinoinnin valvontaa koskevan säännöksen nojalla. Arvopaperien markkinoinnin valvonta kattaa myös liikkeenlaskuun liittyvien esitteiden hyväksymisen ja markkinointiaineistojen etukäteistarkastamisen. Myös Vakuutusvalvontaviraston ja rahoitustarkastuksen käytössä olevat keinot silloin, kun markkinointi ei ole ollut asianmukaista, eroavat toisistaan.

Etenkin arvopaperien liikkeeeseenlaskuun liittyvä markkinoinnin ja liikkeeeseenlaskun yhteydessä annettavien tietojen muita sijoitustuotteita yksityiskohtaisempi normeeraus sekä valvonnan yksityiskohtaisuus ovat aiheuttaneet sen, että osa rahoitustarkastuksen valvottavista katsoo erityyppisten sijoitustuotteiden markkinointia kohdeltavan eri tavoin. Eriarvoisuuden on katsottu koskevan

toisaalta sitä aineistoa, jota sijoitustuotteen tarjoajan on laadittava, ja toisaalta markkinoinnin sisällölle asetettavia varsin yksityiskohtaisia vaatimuksia. Jälkimmäisiä ovat esimerkiksi kysymykset siitä, voidaanko sijoitustuotetta nimittää riskittömäksi, millä tavoin sijoitustuotteen verotuskohtelusta on kerrottava tai miten verotusta koskevia lausumia voidaan käyttää markkinoinnissa.

Tällä hetkellä rahoitusalan tuotteiden markkinoinnin valvonta erityisviranomaisten lisäksi kuuluu kuluttaja-asioiden osalta myös kuluttaja-asiamiehelle. Tämä valvontatoimivallan osittainen päällekkäisyys ei kuitenkaan ole osoittautunut ongelmalliseksi, vaan on edelleenkin pidettävä tarkoituksenmukaisena sitä, että pankki- ja vakuutuslaitosten markkinoinnin valvonnassa yhdistetään erityisviranomaisten näitä tuotteita ja koko alaa koskeva erityisasiantuntemus ja kuluttaja-asiamiehen yleinen kuluttaja-asioiden asiantuntemus. Toimivallan päällekkäisyys edellyttää luonnollisesti selkeää yhteistyötä moninkertaisen työn välttämiseksi ja tarkoituksenmukaisen resurssoinnin järjestämiseksi.

Rahoitustarkastuksen ja kuluttaja-asiamiehen yhteistoimintaa markkinointiasioissa säännellään luottolaitoslaissa, arvopaperimarkkina- ja kuluttajavirastosta annetussa laissa. Vastaavia säännöksiä Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen yhteistoiminnasta ei ole, joten sääntely on näiltä osin epäsymmetristä. Käytännössä myös nämä viranomaiset toimivat yhteistyössä. Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain 2 § sisältää nimenomaisen säännöksen viraston velvollisuudesta toimia yhteistyössä rahoitustarkastuksen kanssa ja vastaavasti rahoitustarkastuslain 4 § rahoitustarkastuksen velvollisuudesta toimia yhteistyössä Vakuutusvalvontaviraston kanssa.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa olisi syytä täsmentää sekä Vakuutusvalvontaviraston ja rahoitustarkastuksen valvontavaltuudet ja -tehtävät yhdenmukaistaa lain tasolla siltä osin kuin sen on tarpeen. Vakuutusvalvontavirastolle tulisi myös säätää nimenomainen valtuutus antaa markkinointia koskevia ohjeita.

Lisäksi kuluttajavirastosta annettuun lakiin tulisi lisätä kuluttaja-asiamiestä koskeva velvollisuus lausunnon pyytämiseen Vakuutus-

valvontavirastolta silloin, kun kuluttaja-asiamies kieltää markkinointitoimen käyttämisen, antaa väliaikaisen kiellon tai saattaa asian markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi niissä tapauksissa, joissa asia koskee vakuutusyhtiöitä tai vakuutusyhdistyksiä. Vakuutusvalvontavirastolle tulisi asettaa vastaava velvollisuus lausunnon pyytämiseen kuluttaja-asiamieheltä silloin, kun virasto antaa kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvaa markkinointia tai sopimusehtoja koskevan kieltopäätöksen.

Rahoitustuotteiden markkinointia ja markkinoinnin valvontaa koskevat säännökset perustuvat osin EU:n direktiiveihin. Eri alojen direktiiveissä on omaksuttu toisistaan poikkeavia ratkaisuja. Tästä seuraa, ettei erityyppisten tuotteiden valvonnan täydellinen yhdenmukaistaminen ole lainsäädännön tasolla mahdollista. Näin ollen ei siis voida esimerkiksi luopua arvopaperien liikkeeseenlaskuun liittyvän aineiston ennakkovalvonnasta sillä perusteella, että vakuutuslaitosten markkinointia ei valvota vastaavalla tavoin.

Euroopan unionissa siirryttiin kolmansien henki- ja vahinkovakuutusdirektiivien myötä vakuutusyritysten toiminnan jälkikäteisvalvontaan. Markkinoinnin valvonnan osalta tämä merkitsee sitä, ettei valvonnassa voida edellyttää asiakkaiden kanssa asioitaessa käytettävien lomakkeiden ja muiden painettujen asiakirjojen ennalta hyväksymistä tai järjestelmällistä tiedoksi antamista. Sen vuoksi ei ole mahdollista edellyttää kilpailuneutraliteettiin vedoten, että vakuutusyritysten olisi toimitettava Vakuutusvalvontavirastolle vakuutuslaitosten ehdot vastaavasti kuin luottolaitosten on toimitettava rahoitustarkastukselle käyttämänsä vakioehtoisten sopimusten ehdot. Jonkinasteinen markkinoinnin valvonnan erilaisuus on siis hyväksyttävä.

Myös virheellisen markkinoinnin seuraukset eroavat toisistaan siitä riippuen, onko kyseessä pankki- vai vakuutuslaitos. Tällä hetkellä vain vakuutuslaitosten nimenomaisen markkinointivastuun ajatukselle perustuva säännös siitä, että mikäli vakuutuslaitos tai tämän edustaja on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tai antanut vakuutuksen hakijalle vakuutuksesta virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, vakuutussopimus si-

too sen sisältöisenä, kuin vakuutuksen hakijalla oli saamansa informaation perusteella aihetta käsittää. Virhe ikään kuin korjataan muuttamalla vakuutus siitä annettujen tietojen mukaiseksi. Mikäli tietojen antajana on toiminut vakuutuksenvälittäjä, vastaavatyypinen vastuu toteutetaan vakuutuksenvälittäjän vahingonkorvausvelvollisuudella. Muiden rahoitusalan tuotteiden tai niiden välittäjien osalta vakuutus sopimuslain kaltaista sopimusoikeudellista vastuuta ei synny. Myös tältä osin vakuutus- ja rahoitusalan sääntely eroavat toisistaan.

Vakuutuksenantajana voi olla vain vakuutusyhtiö. Vakuutusten myyjinä voivat kuitenkin toimia myös asiamiehet, joista osa on muilla aloilla toimivia yrityksiä. Vakuutusmeklarit puolestaan välittävät vakuutuksia ja sijoitusneuvojat antavat vakuutuksia koskevia neuvoja olematta sidoksissa yksittäisiin vakuutusyrityksiin.

Esimerkiksi pankit voivat toimia vakuutusyritysten edustajina sekä markkinoida ja myydä vakuutuksia. Jos pankki markkinoi vakuutuksia siten, ettei markkinoinnista ilmene, kuka vakuutuksen tosiasiallisesti myöntää, pankki toimii ikään kuin se harjoittaisi vakuutus toimintaa, vaikka se on siltä kuitenkin kiellettyä.

Sijoitusneuvonta on toimintaa, jossa sijoitusneuvoja antaa asiakkaalleen sijoitusvaihtoehtoja koskevia neuvoja. Kyse on siis konsultoinnista ja osa sijoitusneuvojista käyttäkin itsestään konsultti-nimitystä. Sijoitusneuvonta ei ole valvottu elinkeino. Sijoitusneuvonnalle on olennaista se, että sijoitusneuvoja pyrkii antamaan asiakkaalle hänen kannaltaan parasta mahdollista neuvontaa eri sijoitusvaihtoehtojen kesken eikä niinkään edistämään jonkin tietyn tuotteen myyntiä. Tämä erottaa sijoitusneuvojan tiettyä tuotetta tarjoavan yrityksen edustajasta, esimerkiksi asiamiehestä, jonka tehtävään nimenomaan kuuluu myynnin edistäminen.

Vakuutusyritysten asiamiesten toiminnassa ei käytännössä aina ole selkeästi ilmennyt, mikä on niiden oikea rooli vakuutusten markkinoinnissa ja myynnissä. Myös vakuutuksenvälittäjien osalta raja asiamiehenä olemisen ja riippumattomana välittäjänä toimimisen välillä on joissakin käytännön tilanteissa hämartynt.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Ehdotetuilla lainmuutoksilla on kaksi pää-tavoitetta.

Ensimmäinen päätavoite on laajentaa vakuutusyrityksille sallitun liiketoiminnan alaa.

Nykyisin voimassa oleva sääntely vakuutusyrityksille sallitun liiketoiminnan alasta ei ole tyydyttävä. Pankki- ja vakuutussektoreilla tapahtuvien rakenteiden, toimintaympäristön ja tuotteiden muutosten sekä pankkien ja vakuutusyhtiöiden lisääntyvän yhteistyön johdosta, joka johtaa ja on jo johtanut suurten finanssikonglomeraattien syntymiseen, on syytä uudelleen arvioida vakuutuslainsäädännön ja toimintaympäristön keskinäisiä suhteita.

Vakuutusyrityksillä tulisi olla nykyistä laajemmat mahdollisuudet toimia finanssimarkkinoilla eri rooleissa pankkeja vastaavalla tavalla. Sijoitustoiminnan osalta tämä onkin jo toteutettu siten, että omistusrajoitukset vieraalla toimialalla toimivissa yrityksissä on kumottu vakuutusyhtiölaista, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetusta laista ja vakuutusyhdistyslaista. Määräämisvaltaa muuta liikettä harjoittavassa yrityksessä ei enää pidetä enää kiellettyinä vieraan toiminnan harjoittamisena.

Vaikka vakuutusyrityksen edelleenkin olisi keskityttävä ensisijaisesti toimilupansa mukaisen vakuutusliikkeen harjoittamiseen, on tarkoituksenmukaista, että vakuutusyhtiö saa markkinoida ja myydä myös sellaisia toisen muuta liiketoimintaa harjoittavan yrityksen tuotteita ja palveluja, jotka liittyvät vakuutusliikkeeseen.

Esityksen toinen päätavoite on soveltuvien osin yhdenmukaistaa vakuutusyritysten ja luottolaitosten markkinointia ja sen valvontaa koskevat säännökset lain tasolla. Käytännössä on ilmennyt tarvetta säännellä yksityiskohtaisemmin myös vakuutuksenvälittäjien markkinointia. Uudella sääntelyllä pyritäänkin tehostamaan vakuutusyritysten ja vakuutuksenvälittäjien harjoittaman markkinoinnin valvontaa. Tarkoituksena on myös selkeyttää vakuutusyritysten asiamiesten toimintaa va-

kuutusten markkinoinnissa ja myynnissä.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen toimivallan täsmentämiseksi sekä Vakuutusvalvontaviraston ja rahoitustarkastuksen valvontavaltuuksien ja -tehtävien yhdenmukaistamiseksi näiltä osin on tarkoituksemukaista, että vakuutusyhtiölakiin, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin, vakuutusyhdistyslakiin ja vakuutuksenvälittäjistä annettuun lakiin lisätään sellaiset nimenomaiset markkinoinnin valvontaa koskevat säännökset, jotka vastaavat soveltuvien osin luottolaitoslain 10 luvun markkinointia koskevia säännöksiä.

Koska käytännön markkinointitoimenpiteet ja -tilanteet vaihtelevat suuresti, laissa on mahdollista säätää vain markkinoinnin yleisperiaatteista luottolaitoslakia ja kuluttajan-suojalakia vastaavalla tavalla. Sen vuoksi Vakuutusvalvontavirastolle tulisi säätää nimenomainen valtuutus antaa markkinointia koskevia yksityiskohtaisempia ohjeita.

Erityyppisten vakuutus- ja rahoitustuotteiden markkinoinnin valvonnan täydellinen yhdenmukaistaminen lainsäädännön tasolla ei ole mahdollista. Tavoitteena kuitenkin on, että Vakuutusvalvontavirasto ja rahoitustarkastus yhteistyössä pohtivat, olisiko vakuutus- ja rahoitustuotteiden ja niiden valvontaa koskevien säännösten erilaisuudesta huolimatta mahdollista löytää erilaisiin käytännöissä ilmi tulleisiin markkinointiongelmiiin yhdenmukainen, molempia tyydyttävä valvontalinja. Molempien viranomaisten olisi luonnollisesti otettava huomioon, että valittujen ratkaisujen tulee kohdella tasapuolisesti sekä Vakuutusvalvontaviraston että rahoitustarkastuksen valvonnassa myytävien tuotteiden markkinointia.

Edellä esitettyjen päätavoitteiden ohella vakuutusalaa koskevaan lainsäädäntöön on tarkoituksenmukaista tässä yhteydessä tehdä myös eräitä pienempiä teknisiä muutoksia ja täsmennyksiä, jotka johtuvat muun muassa Vakuutusvalvontaviraston ja sosiaali- ja terveysministeriön välisestä työnjaosta ja muutuneesta lainsäädännöstä.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölakia, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia

ja vakuutusyhdistyslakia muutettavaksi siten, että vakuutusyritysten sallittaisiin harjoittaa perinteisen vakuutusliikkeen ohella muutaakin, laissa tarkemmin määriteltyä liiketoimintaa. Ehdotuksen mukaan vakuutusyritys voisi harjoittaa vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa, jota olisivat muiden laissa tarkemmin määriteltyjen yritysten tuotteiden markkinointi ja myynti.

Tällaista toimintaa tyypillisesti on muiden rahoitusalan yritysten tuotteiden markkinointi ja myynti. Vakuutusyritykselle on myös luontevaa, että se toimii sellaisen yrityksen edustajana, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaa toimintaa, koska tällainen toiminta liittyy perinteisen vakuutus-toiminnan ydinalueisiin. Vakuutusyritys voisi markkinoida ja myydä myös sellaisia palveluja ja tuotteita, jotka liittyvät vakuutusyrityksen myymiin vakuutustuotteisiin.

Myös muut kuin edellä luetellut yritykset voisivat käyttää vakuutusyhtiön organisaatiota ja jakelukanavia omien tuotteidensa markkinoinnissa, jos ne kuuluvat vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai taloudelliseen yhteenliittymään taikka sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yrityksellä on kiinteä yhteistyösuhde.

Sallitulle liitännäistoiminnalle on kuitenkin asetettava täsmälliset rajat, jotta se ei vaarantaisi vakuutusyrityksen varsinaista toimintaa, vakuutusliikkeen harjoittamista. Liitännäistoiminnan tulisi ehdotuksen mukaan olla vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saisi vaarantaa yrityksen vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja. Liitännäistointi ei myöskään saisi olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminnasta olisi laadittava toimintasuunnitelma, joka olisi liitettävä vakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksen tai vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyksen vahvistamista koskevaan hakemukseen taikka kolmannen maan vakuutusyhtiön osalta toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi.

Vakuutusvalvontavirastolla olisi ehdotuksen mukaan oikeus evätä vakuutusyritykseltä oikeus liitännäistoiminnan harjoittamiseen valvonnallisista syistä, jotka liittyvät yhtäältä toiminnan luonteeseen ja laajuuteen ja toi-

saalta vakuutusyhtymään kykyyn hoitaa toimintaa asianmukaisesti.

Ensiksikin jos liitännäistoimintaa aiotaan harjoittaa tai jos se jälkepäin laajenee suhteessa vakuutustoimintaan siten, että toimintaa voitaisiin luonnehtia olennaiseksi osaksi vakuutusyhtymän toimintaa tai jos liitännäistoiminta ei sovellu vakuutusliikkeen luonteeseen, toiminta voitaisiin kieltää tai sitä voitaisiin rajoittaa. Samoin voitaisiin menetellä, jos liitännäistoiminta vaarantaa yrityksen vakavaraisuuden tai vakuutusten käsittämät edut.

Toiseksi liitännäistoiminnan harjoittaminen voitaisiin kieltää vakuutusyhtymältä puuttuvien resurssien johdosta. Ehdotuksen mukaan jos Vakuutusvalvontavirasto katsoo, että vakuutusyhtymällä ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa liitännäistoimintaa asianmukaisesti aiotun toiminnan laajuuden, edustettavan tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella, virasto voisi jättää vahvistamatta toimintaa koskevan yhtiö- tai yhdistysjärjestyksen määräyksen tai kieltää toiminnan harjoittamisen.

Vakuutusyhtiölakiin, vakuutusyhdistyslakiin, ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäviksi vakuutusyhtymien markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä koskevat säännökset, jotka soveltuvin osin vastaavat luottolaitoslain 82 ja 84 §:n säännöksiä. Uudet säännökset koskisivat myös työeläkevakuutusyhtiöitä, koska vakuutusyhtiölakia sovelletaan työeläkevakuutusyhtiöihin taustalakina. Valvontaviranomaisten yhteistyön tehostamiseksi ehdotetaan nimenomaista säännöstä, jonka mukaan Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttajasiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

Lakiin lisättäisiin luottolaitoslain 86 §:n kaltainen säännös Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta kieltää vakuutusyhtymää jatkamasta tai uudistamasta lainvastaista markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä ja säännös viraston oikeudesta asettaa uhkasakko määräämänsä kiellon vakuudeksi. Kuluttajasiamiehelle ja Vakuutusvalvontavirastolle tulisi velvollisuus pyytää toisiltaan lausunto ennen markkinointi- tai sopimusehtoaasiaa koskevan kieltopäätöksen antamista.

Lakiin lisättäisiin myös säännökset vakuutusyhtymän ja vakuutuksenvälittäjän oikeudesta saattaa Vakuutusvalvontaviraston markkinointi- tai sopimusehtoaasiassa antama kieltopäätös markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi nimenomaiset säännökset vakuutusasiamiehen toiminnasta vakuutuksia markkinoitaessa. Käytännössä esiintyneiden ongelmatilanteiden poistamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutusyhtymän asiamiehen on toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, että hän toimii nimenomaan asiamiehenä. Yksittäistä vakuutusta markkinoitessaan asiamiehen olisi ehdotuksen mukaan ilmoitettava, minkä vakuutusyhtymän tuotteesta on kysymys. Vastaavalla tavalla vakuutusyhtymän toimiessa toisen yrityksen edustajana sen olisi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys. Selkeyden vuoksi vakuutusyhtymän olisi myös ilmoitettava, että vakuutusyhtymä ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Myös vakuutuksenvälittäjistä annettuun lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi vakuutuksenvälittäjien markkinointia ja markkinoinnin valvontaa koskevat säännökset.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Vakuutusyhtymien toimialan laajentaminen siten, että ne voisivat markkinoida ja myydä muun alan yrityksen tarjoamia palveluja ja tuotteita, sekä vakuutusten markkinoinnin valvonnan tehostaminen merkitsevät Vakuutusvalvontaviraston valvontatehtävien lisääntymistä. Valvontatehtävien ei kuitenkaan arvioida lisääntyvän merkittävästi. Uudet säännökset eivät siten aiheuta välitöntä lisähenkilöstön tarvetta eivätkä siten myöskään tarvetta korottaa valvottavilta perittävää valvontamaksua. Säännösten ei arvioida aiheuttavan lisäkustannuksia muillekaan julkisoikeudellisille tai yksityisoikeudellisille yhteisöille.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetut säännökset eivät aiheuta muutoksia viranomaisorganisaatioihin.

3.3. Yritysvaikutukset

Vakuutusyrityksille sallitun liiketoiminnan alan laajentaminen merkitsee sitä, että yritysten on sopeutettava organisaationsa uusiin toiminnan muotoihin, mikäli ne ryhtyvät harjoittamaan liitännäistoimintaa. Lisäksi vakuutusyritysten on koulutettava henkilökuntaansa uusien tuotteiden markkinointia ja myyntiä varten. Näiden vaikutusten yritysten toimintaan arvioidaan kuitenkin olevan vähäisiä. Esitys voi johtaa myös organisaatiorakenteiden keventymiseen sekä tuotteiden ja palvelujen jakelun tehostumiseen. Esimerkiksi pankin ja vakuutusyhtiön kuulussa samaan konserniin ne voivat purkaa päällekkäisiä toimintoja ja tehostaa palveluiden jakelua käyttämällä yhteistä konttoriverkostoa.

3.4. Vaikutukset vakuutuksenottajille

Vakuutusyritysten markkinoinnin aikaisempaa yksityiskohtaisempi sääntely sekä markkinoinnin valvonnan tehostaminen merkitsee välillisesti vakuutuksenottajien ja vakuutuksen hakijoiden oikeusturvan paranevista. Vakuutuspalvelujen ja niihin liittyvien tuotteiden ja palvelujen tarjonta ja myynti samasta toimipaikasta merkitsee asiakkaiden joustavampaa palvelua nykyiseen verrattuna.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Vakuutusten markkinointia ja sen valvontaa koskevalta osalta esitysehdotus perustuu osaksi Vakuutus- ja rahoitusvalvonnan kehittämistyöryhmän tekemiin ehdotuksiin (Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 9/99). Vakuutusyritysten toimialaa koskevien säännösten osalta esitysehdotus on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelutyön yhteydessä asiasta järjestettiin kuulemistilaisuus, johon osallistuivat keskeisimmät viranomaistahot ja vakuutus-

alan järjestöt.

4.2. Lausunnot

Esitysehdotuksesta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Kuluttajavirastolta, rahoitustarkastukselta, Vakuutusvalvontavirastolta, Kuluttajien vakuutus-toimistolta, Pankkialan Asiakasneuvontatoimistolta, Suomen Kuluttajaliitolta, Arvopärvälittäjien Yhdistys ry:ltä, Suomen Pankkiyhdistykseltä, Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry:ltä, Suomen Vakuutusmeklariliitto ry:ltä, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta, Svenska Försäkringsföreningarnas Förbundilta, Työeläkelaitosten liitto TELA:lta, Vakuutusyhdistysten Keskusliitto ry:ltä ja tutkijatohtori Jaana Norio-Timoselta Suomen Akatemiasta.

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti esitysehdotuksen keskeisiin tavoitteisiin. Lausunnoissa esitetyt yksityiskohtia koskevat näkökohdat on hallituksen esityksessä otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Valtiovarainministeriö on 9 päivänä syyskuuta 1999 asettanut työryhmän (Pankkipalvelutyöryhmä), jonka tehtävänä on arvioida talletusten ja niihin rinnastettavien takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä sekä maksujenvälitystä koskevan lainsäädännön tarkistamistarvetta. Työryhmän on muun muassa selvitettävä, missä laajuudessa talletuspankkien tulisi voida ottaa vastaan talletuksia ja tarjota maksujenvälityspalveluja muiden yritysten välityksellä sekä tehdä tätä koskevat tarpeelliset lainsäädäntöehdotukset. Pankkipalvelutyöryhmän selvitystyö liittyy nyt käsiteltävään hallituksen esitykseen siltä osin kuin siinä on kysymys pankkien mahdollisuudesta ulkoistaa pankkipalvelujen jakelua, eli tarjota muun muassa vakuutusyritysten välityksellä pankkipalveluja. Työryhmän määräaika päättyy 31 päivänä joulukuuta 2000.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi rajat ylittävästä kieltomenettelystä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE

178/2000 vp.), joka sisältää muutoksia muun muassa markkinatuomioistuimesta annettuun lakiin. Koska nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan muutoksia samoihin markkina-

tuomioistuimesta annetun lain säännöksiin, tulisi ensiksi mainitussa hallituksen esityksessä olevat muutokset ottaa huomioon esitystä eduskunnassa käsiteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Vakuutusyhtiölaki

1 luku. Yleisiä säännöksiä

3 §. Pykälän 1 momentti sisältää nykyisin yleissäännöksen, jonka mukaan vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutusyhtiön oikeutta harjoittaa muutakin liiketoimintaa laajennetaan. Sallittu muu liiketoiminta määriteltäisiin tarkemmin uudessa 3 a §:ssä. Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti edellytettäisiin, että kyseisen muun liiketoiminnan olisi liityttävä vakuutusyhtiön harjoittamaan vakuutusliikkeeseen. Vakuutusliikkeen harjoittaminen olisi edelleenkin vakuutusyhtiön pääasiallinen liiketoiminnan muoto.

3 a §. Pykälässä määriteltäisiin se muu liiketoiminta, jota vakuutusyhtiö olisi oikeutettu harjoittamaan vakuutusliikkeen ohessa.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusyhtiö saisi pääasiallisen toimintansa ohella toimia momentissa lueteltujen muidenkin kuin vakuutustoimintaa harjoittavien yritysten edustajana sekä markkinoida ja myydä näiden yritysten lukuun niiden tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille. Momentissa ei edellytetä, että siinä mainitut yritykset ja vakuutusyhtiö kuuluisivat samaan konserniin. Tuotteiden ja palvelujen markkinointi ja myynti ei tapahtuisi vakuutusyhtiön omaan lukuun, vaan vakuutusyhtiö toimisi ainoastaan välittäjänä asiakkaan ja yrityksen välillä. Vakuutusyhtiö ei olisi osapuolena tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Ne yritykset, joiden edustajana vakuutusyhtiö voisi toimia, on ehdotuksessa jaettu neljään ryhmään harjoittamansa toiminnan luonteen perusteella.

Ensinnäkin vakuutusyhtiö voisi momentin 1 kohdan mukaan markkinoida ja myydä Euroopan talousalueella sijaitsevan julkisen valvonnan alaisen luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen, rahastoyhtiön tai yhteissijoitusyrityksen tarjoamia tuotteita ja palveluja. Nämä yritykset ovat rahoitusalan yrityksiä ja niiden harjoittamalla liiketoiminnalla on eräiltä osin, esimerkiksi sijoitustoiminnassa, läheinen yhteys vakuutusliikkeen harjoittamiseen.

Luottolaitoksella tarkoitetaan ehdotuksessa luottolaitoslain mukaisesti suomalaista talletuspankkia ja muuta kyseistä liiketoimintaa harjoittavaa suomalaista osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä. Talletuspankkien toiminta eroaa muiden luottolaitosten toiminnasta siten, että niillä on yksinoikeus talletusten vastaanottamiseen yleisöltä. Talletuspankkeja ovat liikepankit, säästöpankit, säästöpankkiosakeyhtiöt, osuuspankit, osuustoiminnalliset osakeyhtiömuotoiset pankit ja osuuspankkilain (1271/1990) 41 b §:ssä tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit. Valtioneuvosto myöntää luottolaitokselle toimiluvan.

Lisäksi luottolaitoksella tarkoitetaan ehdotuksessa muussakin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa toimivaa ja siellä toimiluvan saanutta luottolaitosta. Tällainen luottolaitos voi ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain (1608/1993) 3 §:n mukaan perustaa Suomeen sivukonttorin ja tarjota sellaisia luottolaitoslain 20 §:ssä tarkoitettuja palveluja, jotka sisältyvät sen toimilupa-

Säännöksen nojalla vakuutusyhtiö voisi

esimerkiksi vastaanottaa yleisöltä talletuksia talletuspankin lukuun ja välittää ne edelleen pankille. Samoin vakuutusyhtiö voisi omissa konttoreissaan markkinoida ja myydä pankin luottoja asiakkaille.

Sijoituspalveluyrityksellä tarkoitetaan ehdotuksessa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 4 §:n mukaista sijoituspalvelun tarjoamista varten toimiluvan saanutta suomalaista osakeyhtiötä ja suomalaista luottolaitosta. Sijoituspalvelulla tarkoitetaan lain 3 §:n mukaan muun muassa omissa nimissä toisen lukuun harjoitettavaa sijoituskohteiden tai yksityisen osakeyhtiön arvopaperien ostoa, myyntiä, vaihtoa ja merkintää sekä sijoituskohteita tai yksityisen osakeyhtiön arvopapereita koskevien toimeksiantojen välittämistä tai toteuttamista (arvopaperinvälitys). Lisäksi sijoituspalveluyrityksellä tarkoitetaan ehdotuksessa ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetussa laissa (580/1996) tarkoitettua ulkomaista sijoituspalveluyritystä, joka on saanut toimiluvan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Tällaisella sijoituspalveluyrityksellä on lain 5 §:n mukaan oikeus tarjota sijoituspalvelua Suomessa perustamatta tytäryritystä tai sivuliikettä.

Rahastoyhtiöllä tarkoitetaan sijoitusrahastolain (48/1999) 2 §:n 3 kohdan mukaista pääsääntöisesti sijoitusrahastotoimintaa harjoittavaa suomalaista osakeyhtiötä. Rahastoyhtiön toimiluvan myöntää valtioneuvosto. Yhteissijoitusyrityksellä tarkoitetaan lain 2 §:n 10 kohdassa ulkomaista sijoitusrahastoa ja siihen rinnastettavaa yhteistä sijoitus-toimintaa harjoittavaa ulkomaista yritystä. Tällainen yhteissijoitusyritys saa sijoitusrahastolain 128 §:n mukaan markkinoida osuuksiaan Suomessa, jos se on saanut toimiluvan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Ehdotuksen mukaan vakuutusyhtiö voisi markkinoida ja myydä myös tällaisen yhteissijoitusyrityksen tarjoamia tuotteita ja palveluja.

Momentin 2 kohdan mukaan vakuutusyhtiö voisi toimia Euroopan talousalueella olevan muunkin kuin 1 kohdassa tarkoitettun rahoituslaitoksen edustajana. Rahoituslaitoksella tarkoitetaan esityksessä luottolaitoslain mukaisesti sellaista yhteisöä luottolaitosta lukuun ottamatta, joka ei vastaanota yleisöltä

talletuksia eikä muita takaisinmaksettavia varoja, mutta joka myöntää luottoja ja muuta rahoitusta sekä tarjoaa muita luottolaitoslain 20 §:n 2—10 tarkoitettuja palveluja tai hankkii omistussuhteita. Tällainen rahoituslaitos ei tarvitse toimintaansa varten toimilupaa eikä se ole julkisen valvonnan alainen.

Jos ulkomaisen rahoituslaitoksen kotipaikka on toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, se voi ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 4 §:n mukaan perustaa sivukonttorin tai muutoin tarjota myös Suomessa luottolaitoslain 20 §:n 2—10 kohdassa tarkoitettuja palveluja pykälässä tarkemmin määrätyin edellytyksin. Vakuutusyhtiö voisi ehdotuksen mukaan markkinoida ja myydä myös tällaisen ulkomaisen rahoituslaitoksen tarjoamia tuotteita ja palveluja.

Rahoitusalan tuotteiden ja palvelujen merkittävyyden vuoksi vakuutusyhtiö voisi toimia luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen, rahastoyhtiön ja yhteissijoitusyrityksen edustajana ainoastaan, jos yritys on julkisen valvonnan alainen. Suomessa kaikki edellä luetellut yritykset kuuluvat rahoitustarkastuksen valvontaan. Esimerkiksi kaupan keskusliikkeet ja maahantuojat saattavat tarjota rahoitusta samaan markkinointi- tai jakeluketjuun kuuluvien yritysten asiakkaille. Vakuutusyhtiö ei voisi toimia keskusliikkeen tai maahantuojan edustajana, koska nämä yritykset eivät ole julkisen valvonnan alaisia.

Momentin 3 kohdan mukaan vakuutusyhtiö voisi toimia sellaisen yrityksen edustajana, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa. Riskienhallinta ja vahingontarkastus ja -torjunta liittyvät läheisesti etenkin vahinkovakuutustoimintaan ja sen vuoksi on luontevaa, että vakuutusyhtiö voi välittää tämän alan yrityksen tuotteita ja palveluja asiakkaille.

Momentin 4 kohdan mukaan vakuutusyhtiö saisi markkinoida ja myydä toisen yrityksen tuotteita ja palveluja, jos yrityksen palvelut ja tuotteet liittyvät yhtiön myymiin vakuutus-tuotteisiin. Esimerkiksi suunnitteilla olevan hoitovakuutuksen yhteydessä vakuutusyhtiö voisi toimia hoitoalan yrityksen edustajana ja tarjota sen hoitopalveluja kyseisen vakuu-

tuksen ottaneelle asiakkaalleen. Myös kiinteistönvälitysliikkeet voivat tarjota eräitä sellaisia palveluja, jotka liittyvät vakuutusyhtiön tuotteisiin. Esimerkiksi kiinteistönvälitysliikkeen kiinteistöjen arviointipalvelut liittyvät kiinteistövakuutuksiin, jotka edellyttävät kiinteistön arvioinnin suorittamista. Sen sijaan varsinaisessa kiinteistönvälitystoiminnassa vakuutusyritys ei voisi toimia kiinteistönvälitysliikkeen edustajana, koska kiinteistöt eivät liity kiinteistövakuutuksiin esityksessä ehdotetulla tavalla.

Vakuutusyhtiö voisi tarjota vakuutustuotteisiin liittyviä oheispalveluja siitä riippumatta, liittyvätkö palvelut yhtiön omiin vakuutustuotteisiin vai sen toisen vakuutusyhtiön edustajana tarjoamiin tuotteisiin. Esimerkiksi jos vahinkovakuutusyhtiö välittää ja tarjoaa henkivakuutusyhtiön vakuutuksia, voisi se myydä myös saman henkivakuutusyhtiön tuotteisiin liittyviä oheispalveluja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momenttia suppeammasta yhteistyömuodosta muuta kuin vakuutusliikettä harjoittavan yrityksen kanssa. Momentin mukaan vakuutusyhtiö voisi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voisi käyttää vakuutusyhtiön organisaatiota ja jakelukanavia omassa markkinoinnissaan määrätyn edellytyksin.

Vakuutusyhtiö voisi antaa käyttöoikeuden ensiksikin yritykselle, joka kuuluu vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään. Taloudellisella yhteenliittymällä tarkoitetaan ehdotuksessa samaa kuin 18 luvun 6 b §:ssä. On tarkoituksenmukaista, että konsernissa tai taloudellisessa yhteenliittymässä syntyvät synergiaedut voidaan hyödyntää yhteistä organisaatiota käyttäen.

Toiseksi yritys voisi käyttää vakuutusyhtiön organisaatiota ja jakelukanavia, vaikka yritys ei muodostaisikaan vakuutusyhtiön tai sen tytäryrityksen kanssa konsernia eikä taloudellista yhteenliittymää, mutta kuitenkin sellaisen ryhmittymän, jonka kanssa yrityksellä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde. Säännös tekee mahdolliseksi esimerkiksi sen, että vakuutusyhtiön kanssa tällaiseen ryhmittymään kuuluvat franchising-yrittäjät voivat käyttää markkinoinnissaan hyväkseen vakuutusyhtiön jakeluverkostoa.

Franchising-toiminnassa on kysymys tiivistä liikesuhteesta, jossa franchisingin saaja on franchisingin antajaan nähden vahvassa riippuvuussuhteessa. Franchisingin saaja noudattaa franchisingin antajan liiketoimintaa ja esiintyy tämän kanssa yhtenäisesti markkinoilla. Kiinteän taloudellisen yhteistyösuhteen vuoksi on perusteltua, että myös tällaiseen ryhmittymään kuuluvat yrittäjät voivat käyttää vakuutusyhtiön markkinointiorganisaatiota hyväkseen. Siten esimerkiksi vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvan kiinteistönvälitysyrityksen kanssa franchising-suhteessa olevien yrittäjien palveluista ja välityskohteista voitaisiin jakaa tietoa vakuutusyhtiön asiakaspalvelupisteissä ja esitteissä ja vakuutusyhtiön internet-sivuilla voisi olla yhteyslinkki kiinteistönvälittäjän kotisivuille.

Momentissa tarkoitettu yhteistyö koskisi siis ainoastaan ryhmittymään kuuluvan yrityksen mahdollisuutta harjoittaa markkinointia vakuutusyhtiön kautta, mutta varsinainen tuotteiden ja palvelusten myynti ja yrityksen edustaminen ei olisi vakuutusyhtiölle sallittua tämän momentin nojalla.

Pykälän 1 ja 2 momentissa ei ole tarkoitus säännellä sitä, millä edellytyksillä vakuutusyhtiö voi antaa omien vakuutusten markkinoinnin muiden yritysten tehtäväksi. Tarkoituksena ei ole muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa sen osalta, miten vakuutusyhtiö voi toimia toisen vakuutusyhtiön edustajana ja myydä sen tuotteita eikä myöskään puuttua siihen, mitkä yritykset tai henkilöt voivat toimia vakuutusyhtiöiden asiamiehinä.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin 1 ja 2 momentin mukaisen liitännäistoiminnan laajuutta ja luonnetta. Ehdotuksen mukaan liitännäistoiminta ei saisi olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Vakuutusyhtiön ensisijainen ja pääasiallinen toiminta olisi edelleenkin vakuutusliikkeen harjoittaminen ja sen vuoksi liitännäistoiminta ei saisi laajeta siten, että sitä voitaisiin luonnehtia olennaiseksi suhteessa vakuutusliikkeeseen.

Olenaisuutta voitaisiin arvioida muun muassa sen perusteella, mikä on liitännäistoiminnasta saatavien tuottojen vaikutus vakuutusyhtiön tulokseen. Liitännäistoiminnan olennaisuus tai epäolennaisuus suhteessa va-

kuutusliikkeeseen jouduttaisiin käytännössä kuitenkin ratkaisemaan tapaus tapaukselta, koska esimerkiksi vakuutusyhtiöiden koko vaihtelee ja vakuutusliikkeen luonne on erilainen riippuen siitä, onko kyseessä henkivakuutusyhtiö vai vahinkovakuutusyhtiö. Siksi kokonaisarvio yhtiön tilanteesta ja toiminnasta on ratkaisevaa.

Lisäksi liitännäistoiminnan tulisi soveltua yhtiön harjoittamaan vakuutustoiminnan luonteeseen. Tarkoituksena on estää se, että vakuutusyhtiön toiminnan luonne muuttuu olennaisesti muun liiketoiminnan johdosta verrattuna siihen tilanteeseen, jossa toimilupa on yhtiölle annettu.

Liitännäistoiminta ei myöskään saisi vaarantaa vakuutusyhtiön vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja. Vakuutustoiminnan perusvaatimuksiin kuuluva vakuutusten käsittämien etujen turvaaminen voisi joutua riskeille alttiiksi, jos vakuutusyhtiö esimerkiksi liitännäistuotteen tai -palvelun laadun tai henkilöstön vähäisen asiantuntemuksen johdosta olisi vaarassa joutua vahingonkorvausvelvolliseksi tuotteen tai palvelun välittämisessä tapahtuneen virheen johdosta.

3 b §. Pykälä koskee 3 a §:n 1 momentin mukaisen liitännäistoiminnan valvontaa. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusyhtiön olisi laadittava liitännäistoiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma olisi liitettävä yhtiöjärjestyksen tai sen muutoksen vahvistamista koskevaan hakemukseen, joka vakuutusyhtiön olisi tehtävä Vakuutusvalvontavirastolle liitännäistoiminnan aloittamista varten. Säännös liittyy ehdotettuun 2 luvun 4 §:n 1 momentin muutokseen, jonka mukaan vakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksessä on mainittava muun ohessa 1 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu liitännäistoiminta. Vakuutusvalvontavirasto voisi ehdotuksen mukaan antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä. Momentissa tarkoitettu määräyksenantovaltuus koskisi vain liitännäistoiminnan aloittamista varten laadittavaa toimintasuunnitelmaa. Liitännäistoiminnan harjoittamisen aikaiseen niin sanottuun jatkuvaan raportointiin liittyvä tietojensaanti voidaan toteuttaa 14 luvun 3 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden vallitessa Vakuutusvalvontavirasto voisi kieltää vakuutusyhtiöltä

liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä.

Edellä 3 a §:n 3 momentissa edellytetään, että liitännäistoiminnan on oltava yhtiön harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja. Jos Vakuutusvalvontavirasto arvioi liitännäistoimintaa koskevan toimintasuunnitelman perusteella, että toiminta ei ilmeisesti täytä näitä vaatimuksia, virasto voi jättää vahvistamatta toimintaa koskevan yhtiöjärjestyksen määräyksen. Viraston harkintavalta on sidottu ilmeisyys-kriteeriin, koska kysymys on viraston etukäteisarviosta eikä liitännäistoimintaa ole vielä aloitettu.

Momentissa säädettäisiin vielä muistakin tunnusmerkeistä, joiden perusteella Vakuutusvalvontavirasto voisi jättää vahvistamatta liitännäistoimintaa koskevan yhtiöjärjestyksen määräyksen. Näitä olisivat toiminnan laajuus, liitännäistuotteen tai -palvelun laatu, henkilöstöltä vaadittava asiantuntemus ja muut niihin verrattavat seikat. Jos virasto näiden seikkojen perusteella arvioi, että vakuutusyhtiö ei pysty hoitamaan toimintaa asianmukaisesti, liitännäistoiminnan harjoittaminen voitaisiin evätä, vaikka toiminta sinänsä täyttäisikin 3 a §:n 3 momentin mukaiset vaatimukset.

Edellä 3 a §:n 3 momentin vaatimukset ja tässä momentissa säädetyt lisävaatimukset eivät sulje toisiaan pois lakia sovellettaessa. Liitännäistoiminta saattaa objektiivisesti katsoen olla 3 a §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla epäolennaisessa asemassa suhteessa vakuutustoimintaan ja vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa, mutta laatunsa tai toimintaa hoitavan henkilöstön asiantuntemuksen perusteella kenties sellaista, että tilanteesta tehdyn kokonaisarvioinnin perusteella Vakuutusvalvontavirastolla on perusteltu syy katsoa, ettei vakuutusyhtiöllä ole riittäviä edellytyksiä hoitaa liitännäistoimintaa asianmukaisesti.

Jos virasto jälkeenpäin valvonnan yhteydessä havaitsee, että yhtiön liitännäistoiminta luonteeltaan, laajuudeltaan tai muiden seikkojen suhteen ei täytäkään 3 a §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toimin-

nassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä, virasto voisi jälkikäteen joko kieltää yhtiöltä toiminnan harjoittamisen kokonaan tai rajoittaa sitä sillä tavoin, että toiminta taas täyttää lain vaatimukset.

Oikeus jälkeensä kieltää vakuutusyhtiölle sille aikaisemmin sallittu toiminta merkitsee voimakasta puuttumista yhtiön toimintaan. Yhtiön oikeusturvan kannalta on sen vuoksi tärkeää, että kynnys liitännäistoiminnan kieltämiseen jälkeensä on korkeampi kuin toimintaa aloitettaessa. Vakuutusvalvontavirasto ei voisi ehdotuksen soveltaa kielto-oikeuttaan, jos se pitää vain ilmeisenä, ettei liitännäistoiminta täytä lain vaatimuksia. Viraston olisi pystyttävä valvontatoimissa saamiensa tietojen perusteella täsmällisesti osoittamaan ne seikat, joiden nojalla se katsoo olevansa oikeutettu kieltämään yhtiöltä liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittamaan toimintaa.

2 luku. Vakuutusyhtiön perustaminen

4 §. Pykälä sisältää säännökset siitä, mitä seikkoja vakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksessä on mainittava. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhtiöjärjestyksessä olisi muiden seikkojen ohella mainittava myös vakuutusyhtiön harjoittama 1 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu liitännäistoiminta.

5 a §. Pykälän 2 momentissa viitataan muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin, jota sovelletaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksestä tehtävään valitukseen ja sen käsittelyyn. Mainittu laki on kumottu hallintolainkäyttölailla (586/1996), jota nykyisin sovelletaan hallintoasiassa tehdystä päätöksestä valittamiseen. Momentin lakiviittaus ehdotetaan muutettavaksi tämän mukaisesti.

2 a luku. Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

4 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisiä korjauksia.

Pykälässä säädetty viranomaistehtävät kuuluvat nykyisin Vakuutusvalvontavirastolle sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston tehtäväjaon mukaisesti. Py-

kälän 1—3 momentit ehdotetaan muutettavaksi tämän mukaisesti. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa olevaan lakiin muutettaisiin viittaukseksi hallintolainkäyttölakiin 1 luvun 5 a §:n 2 momentin perustelujen mukaisesti.

14 a luku. Kilpailu ja markkinointi

Lain 14 a lukuun ehdotetaan lisättäviksi uusi 7—13 §, jotka koskevat vakuutusyhtiön markkinointia ja sen valvontaa sekä kuluttaja-asiamiehen kanssa tehtävää yhteistyötä. Säännösten esikuvana on käytetty soveltuvien osin luottolaitoslain 10 luvun markkinointia koskevia säännöksiä. Koska vakuutuslainsäädäntö sääntelee sitä, mitkä tiedot vakuutus- ja vakuutuslaitosten on annettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutuslainsäädännön päättämistä, ehdotetut säännökset tulisivat käytännössä yleensä sovellettaviksi yleisölle suunnatussa niin sanotussa anonyymissä markkinoinnissa.

Luvun otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Kilpailu ja markkinointi”, joka vastaa paremmin luvun uutta sisältöä.

7 §. Uudessa 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vakuutusyhtiön markkinointia koskevista yleisperiaatteista.

Pykälän 1 momentti sisältäisi luottolaitoslain 82 §:n 1 momentin kaltaisen säännöksen, jonka mukaan vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle markkinointitavasta hyödykkeestä kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä hyödykettä koskevia ratkaisuja. Ehdotettu säännös koskee sekä vakuutus- ja vakuutuslaitosten markkinointia että liitännäistoimintaan liittyvien tuotteiden ja palvelusten markkinointia.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusyhtiö ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän vakuutuslainsäädännön vastaista menettelyä. Ehdotus vastaa sisällöltään luottolaitoslain 82 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana. Säännös vastaa sisällöltään luottolaitoslain 82 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan selvy-

den vuoksi todettavaksi, että niistä tiedoista, jotka vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutus sopimuksen päättämistä, säädetään erikseen. Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta koskeva säännös on nykyisin vakuutus sopimuslain 2 luvun 5 §:ssä.

Vakuutus sopimuslain 2 luvun 5 §:n säännös vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuudesta on myös markkinointisäännös, kun markkinointi käsitetään kuluttajansuojalain mukaisella tavalla laajasti. Mainittu säännös ja nyt ehdotetut markkinointia koskevat säännökset eivät kuitenkaan ole keskenään ristiriidassa.

Vakuutus sopimuslain 2 luvun 5 § tulee sovellettavaksi yleensä sopimuksentekotilanteessa kun vakuutuksen hakija ja vakuutuksenantaja neuvottelevat vakuutuksen sisällöstä. Tähän viittaa se, että säännöksen rikkominen johtaa sopimusoikeudelliseen seuraamukseen. Jos tiedonantovelvollisuutta on rikottu, vakuutus sopimuksen katsotaan olevan voimassa sen sisältöisenä kuin vakuutuksenottajalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää. Hallituksen esityksen (HE 114/1993 vp.) perusteluissa todetaan, että vakuutus sopimuslain tiedonantovelvollisuutta koskeva säännös ei edellytä, että vakuutuksen hakijan päätöksenteon tueksi tarjotut tiedot olisi kerrottava yleisölle suunnatussa markkinoinnissa.

Nyt ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin yleisölle suunnatussa markkinoinnissa. Näiden säännösten rikkominen ei johtaisi sopimusoikeudelliseen vastuuseen, jos mahdolliset virheelliset tai harhaanjohtavat tiedot oikaistaan viimeistään sopimusneuvotteluissa. Sen sijaan sovellettaviksi tulisivat vakuutusyhtiölain, kuluttajansuojalain ja kuluttajavirastosta annetun lain mukaiset hallinnolliset sanktiot virheellisen markkinoinnin oikaisemiseksi tai kieltämiseksi ja joissakin tapauksissa saattaa tulla kyseeseen myös vahingonkorvaus.

8 §. Pykälä liittyy ehdotettuun 1 luvun 3 a §:n säännökseen, jossa vakuutusyhtiölle annetaan määrätyn edellytyksin oikeus toimia muun toimialan yrityksen edustajana sekä myydä kyseisen yrityksen tarjoamia palveluja ja tuotteita.

Vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa kyseistä lii-

tännäistoimintaa omaan lukuunsa. Sen vuoksi on tärkeää, että asiakas saa oikean kuvan vakuutusyhtiön roolista palvelun tai tuotteen myynnissä.

Pykälässä ehdotetaan, että toimiessaan edellä selostetulla tavalla edustajana vakuutusyhtiön olisi selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että vakuutusyhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa. Vakuutusyhtiön olisi myös ilmoitettava, että yhtiö ei ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

9 §. Säännös koskee vakuutusyhtiön asiamiehen toimintaa.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusyhtiön asiamiehen olisi toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa asiamiehenä. Ehdotetulla sääntelyllä halutaan estää ensinnäkin ne käytännössä esiintyneet tilanteet, joissa vakuutusyhtiön asiamies, esimerkiksi pankki, posti tai matkapuhelinliike, on markkinoinut tuotteita omissa nimissään ilmoittamatta, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys. Etenkin jos myytävä vakuutus liittyy jollakin tavoin niihin tuotteisiin, joita asiamies muuten myy, esimerkiksi matkapuhelinliikkeen matkapuhelinta varten myymä vakuutus, asiakas ei saata edes epäillä, etteikö vakuutuksen myyjänä esiintyvä todella olisi vakuutuksenantaja. Osassa käytännössä ilmi tulleista tapauksista vakuutuksenantajana on ollut kotimainen ja osassa ulkomainen vakuutusyhtiö.

Sijoitusneuvonnalla pyritään antamaan asiakkaalle tietoja eri sijoitusvaihtoehdoista eikä niinkään edistämään jonkin tietyn tuotteen myyntiä. Markkinointi sen sijaan on hyödykkeen myynnin edistämiseen tähtäävä toimintaa. Asiakkaan on voitava olla varma siitä, että kyseessä ei ole tietyn tuotteen tai tietyn yhtiön tuotteiden markkinoinnista voidakseen luottaa siihen, että hän saa oman tilanteensa kannalta parasta mahdollista sijoitusneuvontaa.

Ehdotetulla 1 momentin säännöksellä halutaan erityisesti vaikuttaa sellaisiin yrittäjiin, jotka nimittävät itseään puolueettomiksi sijoitusneuvojiksi, mutta jotka tosiasiaassa toimivat yhden tai useamman vakuutusyhtiön asiamiehinä. Asiamiehen roolissaan ne ovat

osa edustamaansa vakuutusyhtiötä. Jos vakuutusyhtiön asiamiehenä pidettävä henkilö tai yritys esiintyy puolueettomana sijoitusneuvojana, voidaan asiamiehen toimintaan puuttua kohdistamalla valvontatoimenpiteitä kyseiseen vakuutusyhtiöön.

Vakuutusasiakkaan on niin vakuutuksen ottamista harkitessaan kuin vakuutus sopimuksen tehdessään tiedettävä, kuka vakuutuksenantaja on. Sen vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan asiamiehen olisi yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan ilmoitettava, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys. Tarkoituksena on, että ilmoittamisvelvollisuus koskisi kaikkia sellaisia tilanteita, joissa markkinoidaan tiettyjä vakuutuksia eikä vain esimerkiksi yleisesti ilmoiteta, että vakuutukset kuuluvat yrityksen kautta hankittavissa olevaan tuotevalikoimaan.

10 §. Luottolaitoslain 84 §:n 1 momentin mukaisesti pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selventävä säännös, jonka mukaan Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutusyhtiön sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Virasto valvoo nykyisinkin yleisvaltuuksiensa nojalla sopimusehtoja ja markkinointia, koska niitä ei nimenomaisesti ole laissa suljettu valvonnan ulkopuolelle. Sopimusehtojen valvonta on jälkikäteisvalvontaa, koska EU:n vakuutusdirektiivit kieltävät vakuutusten ehtojen etukäteisvalvonnan. Ehdotus ei tässä suhteessa muuta nykytilannetta.

Vakuutusvalvontavirasto tulisi valvomaan myös 1 luvun 3 a §:ssä säädettyä liitännäistoimintaa ja markkinointiyhteistyötä. Viraston valvonta käsittäisi muun muassa sen, että liitännäistoiminnan harjoittaminen täyttää 1 luvun 3 a §:n mukaiset edellytykset. Jos vakuutusyhtiö toimii rahoitustarkastuksen valvonnassa olevan yrityksen, esimerkiksi rahastoyhtiön, edustajana ja markkinoi sen tuotteita ja palveluja, myös rahoitustarkastuksella on rooli markkinoinnin valvonnassa. Vakuutusyhtiötä voidaan esimerkkitalanteessa pitää rahastoyhtiön asiamiehenä, jonka toiminnasta rahastoyhtiö vastaa. Rahoitustarkastus voi silloin puuttua vakuutusyhtiön markkinointiin velvoittamalla rahastoyhtiön huolehtimaan, että vakuutusyhtiö oikaisee markkinoinnin.

Vastaavalla tavalla myös Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus puuttua pankin harjoittamaan vakuutusten markkinointiin vakuutusyhtiön kautta, koska pankki vakuutuksia välittäessään katsotaan vakuutusyhtiön asiamieheksi, jonka toiminnasta vakuutusyhtiö vastaa.

Momenttiin ehdotetaan lisäksi selventävää säännöstä, jonka mukaan markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo viraston ohella myös kuluttaja-asiamies, jolle valvonta nykyisinkin kuuluu kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto voisi antaa ohjeita vakuutusyhtiön markkinoinnista. Vastaava oikeus luottolaitosten osalta on rahoitustarkastuksella.

Vakuutusyhtiölakiin ei nykyisin sisälly säännöstä Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen välisestä yhteistyöstä valvonta-asioissa. Vakuutusyhtiöiden ja luottolaitosten valvontasäännösten symmetrisyyden vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan luottolaitoslain 84 §:n 2 momentin kaltaista säännöstä, jonka mukaan Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

11 §. Pykälässä säädettäisiin luottolaitoslain 86 §:n mukaisesti Vakuutusvalvontaviraston sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia koskevista valvontavaltuuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto voi, jos se on asiakkaansuojan kannalta tarpeellista, kieltää vakuutusyhtiötä jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia. Lisäksi virastolla olisi oikeus kieltää vakuutusyhtiötä uudistamasta kiellettyä tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Vakuutusvalvontavirastolla on jo nykyisinkin vakuutusyhtiölain 14 luvun 5 §:n 1 momentin nojalla oikeus kieltää vakuutusyhtiötä jatkamasta lain vastaista menettelyä. Ehdotettu säännös ei ole ristiriidassa voimassa olevan sääntelyn kanssa, vaan on tarkoitettu täydentämään ja täsmentämään Vakuutusvalvontaviraston valvontavaltuuksia markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että Va-

kuutusvalvontavirasto voisi määrätä 1 momentin mukaisen kiellon myös väliaikaisena. Kielto olisi voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Säännös vastaa sisällöltään luottolaitoslain 86 §:n 2 momenttia. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että määrätynlainen markkinointi tai sopimusehto on esimerkiksi asian laajuuden tai menettelyn nopean vaikutuksen johdosta tai muusta erityisestä syystä tarpeen estää kiireellisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto voisi asettaa määräämänsä kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi markkinatuomioistuim, kun uhkasakon muissa valvontatapauksissa tuomitsee 14 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan Uudenmaan lääninhallitus. Säännös vastaa sisällöltään luottolaitoslain 86 §:n 3 momenttia.

12 §. Pykälän 1 momentin mukaan Vakuutusvalvontaviraston 11 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun kieltopäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Säännös vastaa sisällöltään luottolaitoslain 86 §:n 4 momenttia.

Valvontasäännösten symmetrisyyden vuoksi on perusteltua, että Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätöksestä luottolaitoslain tapaan valitetaan markkinatuomioistuimeen eikä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusyhtiöllä olisi luottolaitoslain 87 §:n mukaisesti 30 päivää aikaa viraston päätöksen tiedoksisaamisesta lukien saattaa päätös markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi uhalla, että päätös muuten jää pysyväksi.

13 §. Ehdotuksen yhtenä tavoitteena on tehostaa valvontaviranomaisten yhteistyötä markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa. Tästä syystä pykälässä ehdotetaan, että ennen kuin Vakuutusvalvontavirasto antaa 11 §:ssä tarkoitettua kieltopäätöksen sen olisi pyydettävä asiasta kuluttaja-asiamiehen lausunto, jos kielto koskee kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä. Kuluttajavirastosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi symmetrinen säännös, jonka mukaan kuluttaja-asiamiehen olisi ennen kieltopäätöksen antamista pyydettävä Vakuutusvalvontaviraston lausunto, jos asia koskee vakuutusyhtiön tai vakuutusyhdistyksen markkinointia.

Voimaatulosäännös. Laki on tarkoitettu tu-

lemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

1.2. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä

21 §. *Valitusoikeus.* Pykälän 2 momentissa oleva viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi hallintolainkäyttölakiin vakuutusyhtiölain 2 luvun 5 a §:n 2 momentin ja 2 a luvun 4 §:n 3 momentin mukaisesti.

22 a §. *Sallittu liiketoiminta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 a §, jossa säädettäisiin kolmannen maan vakuutusyhtiölle sallitusta liiketoiminnan alasta. Lain 56 §, jossa sallitusta liiketoiminnasta nykyisin säädetään, koskee myös ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä. Ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden talouden valvonta kuuluu kuitenkin niiden kotivaltion valvontaviranomaisille, joilla on myös oikeus määritellä valvonnassaan olevalle vakuutusyhtiölle sallitun liiketoiminnan ala. Tästä syystä ehdotettu 22 a § rajoitettaisiin koskemaan vain kolmannen maan vakuutusyhtiöitä.

Kolmannen maan vakuutusyhtiölle sallitun liiketoiminnan ala ehdotetaan laajennettavaksi suomalaisia vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla. Pykälään ehdotetun muutoksen mukaan kolmannen maan vakuutusyhtiö saisi harjoittaa pääasiallisen liiketoimintaansa, vakuutusliikkeen, lisäksi muutakin, vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa, joka määriteltäisiin tarkemmin 22 b §:ssä.

22 b §. *Muun liiketoiminnan kuin vakuutusliikkeen harjoittaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 22 b §, jossa säädettäisiin tarkemmin, minkälaista liiketoimintaa kolmannen maan vakuutusyhtiö voi harjoittaa vakuutusliikkeen lisäksi.

Ehdotettu 22 b § on saman sisältöinen kuin ehdotettu vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 a § ja on tarkoitettu tulkittavaksi samalla tavalla. Kolmannen maan vakuutusyhtiö saisi samoin edellytyksin kuin suomalainen vakuutusyhtiö toimia Suomessa muun kuin vakuutus toimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on Euroopan talousalueella oleva julkisen valvonnan alainen

luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys taikka muu rahoituslaitos taikka yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa.

Yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet liittyvät niihin vakuutustuotteisiin, joita kolmannen maan vakuutusyhtiö myy joko omaan lukuunsa tai toisen yrityksen edustajana, voisi myös myydä tuotteitaan tai palvelujaan kolmannen maan vakuutusyhtiön välityksellä.

Vakuutusyhtiölakia vastaavalla tavalla ja samoin perustein ehdotetaan säädettäväksi, että kolmannen maan vakuutusyhtiö voisi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voisi käyttää vakuutusyhtiön organisaatiota ja jakelukanavia omassa markkinoinnissaan, jos yritys kuuluu kolmannen maan vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään tai sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Liitännäistoiminnan olisi oltava kolmannen maan vakuutusyhtiön Suomessa harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saisi olla laajuudeltaan tähän vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saisi vaarantaa edustuston vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsitämiä etuja.

22 c §. *Toimintasuunnitelma ja muun liiketoiminnan harjoittamisen kieltäminen.* Kolmannen maan vakuutusyhtiön olisi suomalaisia vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla laadittava liitännäistoiminnasta toimintasuunnitelma. Yhtiötä ei kuitenkaan voitaisi velvoittaa sisällyttämään suunnitelmaa yhtiöjärjestykseensä, koska ulkomaisen vakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksen sisällöstä säädetään yhtiön kotivaltion lainsäädännössä. Vakuutusyhtiön olisi sen sijaan toimitettava suunnitelma Vakuutusvalvontavirastolle hyväksyttäväksi ennen liitännäistoiminnan aloittamista. Vakuutusyhtiölain säännöksiä vastaavalla tavalla virasto voisi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä. Vakuutusvalvontavirasto voisi samoin perustein kuin

suomalaiseltakin vakuutusyhtiöltä kieltää kolmannen maan vakuutusyhtiöltä liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä.

56 §. *Toimiminen edustajana.* Pykälän 2 ja 3 momentit, jotka koskivat ulkomaisen vakuutusyhtiön oikeutta omistaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavia yrityksiä, on kumottu lailla 950/2000. Pykälä sisältää nykyisin vain yhden momentin, jossa säädetään ulkomaiselle vakuutusyhtiölle sallitun liiketoiminnan alasta.

Koska liiketoiminnan alasta ehdotetaan säädettäväksi uudessa 22 a §:ssä, pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin vakuutusyhtiölain 14 a luvun 8 §:ää vastaavalla tavalla siitä, millä tavalla kolmannen maan vakuutusyhtiön on toimittava markkinoidessaan tai myydessään toisen yrityksen palveluja tai tuotteita. Pykälän nykyinen otsikko ”Muun liiketoiminnan harjoittaminen” ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Toimiminen edustajana”, joka vastaa paremmin pykälän uutta sisältöä.

Pykälässä säädettäisiin vakuutusyhtiölain 14 a luvun 8 §:ää vastaavalla tavalla kolmannen maan vakuutusyhtiön velvollisuudesta ilmoittaa liitännäistoimintaa sekä omaa toimintaansa edustajana koskevista seikoista. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusyhtiön olisi selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys. Yhtiön olisi myös ilmoitettava asiakkaalle, että se ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Pykälän 2 momentti koskisi ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä. Myös ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö velvoitettaisiin suomalaisia ja kolmannen maan vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla informoimaan asiakasta omasta roolistaan toimiessaan muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana.

60 §. *Markkinointi.* Vakuutusyhtiölain 14 a luvun markkinointia sekä sen ja sopimusehtojen valvontaa koskevat säännökset tulisivat ehdotuksen mukaan koskemaan myös ulkomaisia vakuutusyhtiöitä. Säännökset koskisivat sekä ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä että kolmannen maan vakuutusyhtiöitä. Laisa ei ehdoteta toistettavaksi vakuutusyhtiö-

lain säännöksiä, vaan 60 §:ään lisättäisiin säännös, jonka mukaan ulkomaisen vakuutusyhtiön markkinoinnissa sekä sen ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan vastaavasti, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 ja 9—12 §:ssä säädetään. Laissa ei tarvitse viitata vakuutusyhtiölain 14 a luvun 8 §:ään, koska 56 §:n 1 momentti jo sisältää ehdotuksen mukaan vastaavan sisältöisen säännöksen. Pykälän nykyinen otsikko ”Markkinoinnissa ilmoitettavat tiedot” ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Markkinointi”.

Nykyisen 60 §:n mukainen säännös, jonka mukaan ulkomaisen vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan ilmoitettava nimensä, yhtiömuotonsa, kotivaltionsa, pääkonttorinsa osoite sekä sen toimipaikan tai edustuston osoite, jonka kanssa vakuutussopimus on tarjottu tehdä, jäisi voimaan nykyisessä muodossaan.

76 §. *Vakuutusliikkeen luvaton harjoittaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisiä korjauksia. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa viitataan 56 §:n 1 momenttiin. Koska kolmannen maan vakuutusyhtiölle salitusta liiketoiminnan alasta ehdotetaan säädettäväksi uudessa 22 a §:ssä, viittaus ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla. Pykälän 1 momentin 2 kohtaan ja 2 momenttiin tehtäisiin Vakuutusvalvontaviraston ja sosiaali- ja terveysministeriön välisestä työnjaosta johtuva tekninen korjaus.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain kanssa.

1.3. Laki työeläkevakuutusyhtiöistä

1 §. *Lain soveltamisala.* Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 3 §:n mukaan työeläkevakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta vakuutusliikettä kuin työntekijäin eläkelaisa (395/1961) taikka työntekijäin eläkelaisa ja yrittäjien eläkelaisa (468/1969) tarkoitettua eläkevakuutusliikettä ja siihen suoraan liittyvää jälleenvakuutusta.

Työeläkevakuutusyhtiöiden harjoittaman sosiaalisen vakuutustoiminnan luonteen johdosta ei ole tarkoituksenmukaista, että työeläkevakuutusyhtiöille sallittaisiin vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 a §:n mukaisen liitännäis-

toiminnan harjoittaminen. Tästä syystä ehdotetaan, että 1 §:n 3 momentissa olevaan luetteloon, joka sisältää ne vakuutusyhtiölain säännökset, joita ei sovelleta työeläkevakuutusyhtiöön, lisätään vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 a § ja 14 a luvun 8 §. Lisäksi luetteloon lisättäisiin 14 a luvun 7 §:n 4 momentti, koska vakuutussopimuslakia ei sovelleta lakisääteeseen vakuutukseen.

Vakuutusyhtiöiden markkinointia sekä sen ja sopimusehtojen valvontaa koskevia 14 a luvun 7 §:n 1—3 momenttia sekä 9—12 §:ää sen sijaan sovellettaisiin myös työeläkevakuutusyhtiöihin.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain kanssa.

1.4. Vakuutusyhdistyslaki

1 luku. Yleisiä säännöksiä

4 §. Pykälä sisältää nykyisin säännökset siitä, minkälaista vakuutusliikettä vakuutusyhdistys voi harjoittaa. Vakuutusyhdistyksen oikeutta harjoittaa muutakin liikettä kuin vakuutusliikettä ehdotetaan laajennettavaksi suomalaisia ja kolmannen maan vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla. Asiasta säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Selkeyden vuoksi koko 4 § ehdotetaan kirjoitettavaksi uudelleen.

Pykälän 1 momentissa nykyisin oleva säännös on tarpeeton, koska on itsestään selvää, että vakuutusyhdistys saa harjoittaa yhdistysjärjestyksessä mainittua vakuutusliikettä. Momentin tilalle ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:n 1 momentin säännös, jossa yhdistyksen liiketoiminta rajoitetaan vakuutusliikkeen harjoittamiseen. Sen lisäksi säädettäisiin, että yhdistys voisi harjoittaa muutakin, vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa. Tämä toiminta määriteltäisiin tarkemmin 5 §:ssä.

Pykälän 2 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi nykyisestään.

Lailla 451/1995 kumotun 3 momentin tilalle ehdotetaan siirrettäväksi nykyisen 4 momentin säännös vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliikkeestä. Momentin asiasisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:n 2 momentin säännös, joka sisältää määritelmän vakuutusyhdistyksen vahinkovakuutuksesta. Koska Suomi on nykyisin Euroopan unionin jäsenvaltio, määritelmästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. Uuden perustuslain mukaisesti ehdotetaan, että vakuutusluokista säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella eikä ministeriön määräyksillä.

5 §. Pykälä ehdotetaan kirjoitettavaksi kokonaan uudelleen siten, että siinä määriteltäisiin vakuutusyhdistyksille sallittu liitännäistoiminta. Pykälä on saman sisältöinen kuin vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 a § ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 22 b § ja tarkoitettu tulkittavaksi samalla tavalla kuin mainitut säännökset.

Vakuutusyhdistys voisi siten pääasiallisen toimintansa eli vakuutusliikkeen harjoittamisen ohella toimia muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys taikka muu rahoituslaitos taikka yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa.

Myös yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet liittyvät niihin vakuutustuotteisiin, joita vakuutusyhdistys myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyrityksen edustajana, voisi käyttää yhdistystä tuotteidensa tai palvelujensa jakelukanavana.

Vakuutusyhtiölakia ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettua lakia vastaavalla tavalla ja samoin perustein ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutusyhdistys voisi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voisi käyttää yhdistyksen organisaatiota ja jakelukanavia omassa markkinoinnissaan, jos yritys kuuluu vakuutusyhdistyksen kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään tai sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Liitännäistoiminnan olisi oltava vakuutusyhdistyksen harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saisi olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saisi vaarantaa yhdistyksen vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja.

Vakuutusyhdistyksen olisi suomalaisia ja kolmannen maan vakuutusyhtiöitä vastaavalla tavalla laadittava liitännäistoiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma olisi liitettävä yhdistysjärjestyksen tai sen muutoksen vahvistamista koskevaan hakemukseen, joka olisi tehtävä Vakuutusvalvontavirastolle liitännäistoiminnan aloittamista varten.

Vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain säännöksiä vastaavalla tavalla Vakuutusvalvontavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä. Virasto voisi samoin perustein kuin suomalaiselta ja kolmannen maan vakuutusyhtiöltä kieltää vakuutusyhdistykseltä liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä.

Pykälän 6 momentti sisältäisi vakuutusyhtiölain 14 a luvun 8 §:n ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 56 §:n 1 momentin kaltaisen säännöksen vakuutusyhdistyksen velvollisuudesta informoida asiakasta omasta roolistaan toimiessaan toisen yrityksen edustajana. Suomalaisten ja kolmansien maiden vakuutusyhtiöiden tapaan vakuutusyhdistyksen olisi selkeästi ilmoitettava asiakkaille, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta yhdistyksen välitystoiminnassa on kysymys ja että yhdistys ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

2 luku. Vakuutusyhdistyksen perustaminen

3 §. Pykälä sisältää säännökset siitä, mitä seikkoja vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyksessä on mainittava. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistysjärjestyksessä olisi muiden seikkojen ohella mainittava myös yhdistyksen harjoittama 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu liitännäistoiminta.

12 luku. Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi siitä lailla 81/1999 kumotun 2 §:n tilalle uusi 2 §, jossa säädettäisiin vakuutusyhdistysten harjoittamasta markkinoinnista sekä sopimusehtojen valvonnasta.

Vakuutusyhtiölain 14 a luvun markkinointia sekä sen ja sopimusehtojen valvontaa koskevat säännökset tulisivat ehdotuksen mukaan koskemaan myös vakuutusyhdistyksiä. Laissa ei ehdoteta toistettavaksi vakuutusyhtiölain säännöksiä, vaan 2 §:ään lisättäisiin säännös, jonka mukaan vakuutusyhdistyksen markkinoinnissa sekä sen ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 ja 9—12 §:ssä säädetään. Laissa ei tarvitse viitata vakuutusyhtiölain 14 a luvun 8 §:ään, koska 1 luvun 5 §:n 5 momentti jo sisältää saman sisältöisen säännöksen.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain kanssa.

1.5. Laki vakuutuksenvälittäjistä

8 §. *Vakuutuksenvälittäjän velvollisuudet.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2—4 momentti, joissa säädettäisiin vakuutuksenvälittäjän harjoittamasta yleisölle suunnatusta markkinoinnista. Vakuutuksenvälittäjän velvollisuudesta huolehtia toimeksiantajan yksityiskohtaisesta tietojensaannista ennen vakuutus sopimuksen päättämistä säädetään lain 9 §:ssä.

Vakuutuksenvälittäjä markkinoi ensisijaisesti omia välityspalvelujaan ja ehdotetuilla säännöksillä on tarkoitus säännellä nimenomaan tätä markkinointia. Vakuutuksenvälitystoiminnan menestyksellinen harjoittaminen perustuu kuitenkin vakuutusten myymiseen. Siten välittäjät tosiasiaassa markkinoivat myös vakuutuksia eivätkä vain omia välityspalvelujaan.

Vakuutuksenvälittäjän harjoittamaa vakuutusten markkinointia rajoittaa kuitenkin se seikka, että vakuutuksenvälittäjän on oltava riippumaton vakuutuksenantajista eikä välittäjä voi toimia vakuutuksenantajan asiamiehenä. Välittäjä ei siten voi markkinoida tie-

tyn vakuutuksenantajan tai tiettyjen vakuutuksenantajien vakuutuksia, koska silloin on kysymys asiamiestoiminnasta. Jos vakuutuksenvälittäjä yleisellä tasolla markkinoi esimerkiksi henkivakuutuksia sijoituskohteina, ehdotetut säännökset tulisivat koskemaan myös tällaista markkinointia.

Momentit vastaavat sisällöltään vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 §:n 1—3 momenttia. Siten vakuutuksenvälittäjän on annettava markkinoinnissaan asiakkaalle omista palveluistaan ja markkinoitavista vakuutuksista kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä välittäjäpalveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja. Vakuutuksenvälittäjä ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän vakuutuksenvälitystavan vastaista menettelyä. Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, olisi aina pidettävä sopimattomana.

8 a §. *Vakuutuksenvälitystoiminnasta ilmoittaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 a §, jonka 1 momentissa vakuutuksenvälittäjä velvoitettaisiin tuomaan toiminnassaan selkeästi ilmi, että hän toimii nimenomaan vakuutusten välittäjänä. Pykälän 2 momentissa vakuutuksenvälittäjää kielletäisiin ilmoittamasta markkinoinnissaan edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa. Momentin perusteella vakuutuksenvälittäjä ei saisi ilmoittaa edustavansa myöskään yhtä useampaa vakuutuksenantajaa, koska vakuutuksenvälittäjä ei yleensä saa toimia vakuutuksenantajan edustajana. Ehdotetulla sääntelyllä halutaan selkeyttää itsenäisenä ja riippumattomana toimivan vakuutuksenvälittäjän ja vakuutusyrityksen asiamiehen välistä rajaa.

8 b §. *Markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonta.* Ehdotettu uusi 8 b § sisältää vakuutusyhtiölain 14 a luvun 10 §:n sisältöisen säännöksen vakuutuksenvälittäjän sopimusehtojen käytön ja markkinoinnin valvonnasta. Pykälän 1 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutuksenvälittäjän sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Vakuutusyhtiölakia vastaavalla tavalla momenttiin ehdotetaan selventävää säännöstä, jonka mukaan markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajan-

suojan kannalta valvoo viraston ohella myös kuluttaja-asiamies, jolle valvonta nykyisinkin kuuluu kuluttajansuojalain säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto voisi antaa ohjeita vakuutuksenvälittäjän markkinoinnista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuluttaja-asiamiehen ja Vakuutusvalvontaviraston välisestä yhteistyöstä vakuutusten markkinoinnin valvonnassa.

8 c §. *Kieltopäätös.* Uudessa 8 c §:ssä säädettäisiin vakuutusyhtiölain 14 a luvun 11 §:ää vastaavalla tavalla Vakuutusvalvontaviraston vakuutuksenvälittäjän sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia koskevista valvontavaltuuksista.

Siten Vakuutusvalvontavirasto voisi, jos se on hyvän vakuutuksenvälitystavan noudattamisen kannalta tarpeellista, kieltää vakuutuksenvälittäjää jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä. Vakuutusvalvontavirasto voisi määrätä kiellon myös väliaikaiseksi.

Sopimusehdoilla lainkohdassa tarkoitetaan sekä asiakkaan kanssa tehtävän toimeksiantosopimuksen ehtoja että välittäjän ja vakuutuksenantajan välisen sopimuksen ehtoja. Sen sijaan sopimusehdoilla ei tarkoiteta välittävän vakuutussopimuksen ehtoja, koska niistä ehdoista vastaa vakuutuksenantaja.

Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa antamansa kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsisi maksettavaksi vakuutusyhtiöitä ja vakuutusyhdistyksiä vastaavalla tavalla markkinatuomioistuim.

8 d §. *Muutoksenhaku.* Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla, mutta Vakuutuksenvälittäjä voisi saattaa viraston päätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi vakuutusyhtiöitä ja vakuutusyhdistyksiä vastaavalla tavalla.

8 e §. *Lausunnon pyytäminen.* Valvontaviranomaisten tarkoituksenmukaisen yhteistyön tehostamiseksi uudessa 8 e §:ssä säädettäisiin, että Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 8 c §:ssä tarkoitettua kiellon määrää-

mistä, jos kielto koskee kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain kanssa.

1.6. Laki kuluttajavirastosta

7 §. *Lausunnon pyytäminen.* Vakuutusyhtiölain 14 a luvun 10 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

Tämän periaatteen mukaisesti pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää kuluttajavirastosta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä Vakuutusvalvontaviraston lausunto, jos asia koskee suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön taikka vakuutusyhdistyksen markkinointia. Luottolaitosten ja arvopaperien markkinoinnin osalta vastaava säännös sisältyy 7 §:n 1 momenttiin.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain kanssa.

1.7. Laki markkinatuomioistuimesta

Esityksessä ehdotetaan markkinatuomioistuimen toimivallan laajentamista siten, että vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia koskevat Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätökset voitaisiin saattaa markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi. Ehdotus edellyttää muutoksia myös markkinatuomioistuimesta annettuun lakiin.

1 §. Pykälä sisältää luettelon niistä säädöksistä, joiden nojalla markkinatuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään ja ratkaisemaan asioita. Luetteloon ehdotetaan lisättäväksi uusi 11—14 kohta, jotka sisältäisivät viittaukset vakuutusyhtiölakiin, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin, vakuutusyhdistyslakiin ja vakuutuksenvälittäjistä annettuun lakiin osoituksena markkinatuomio-

istuimen toimivallasta käsitellä ja ratkaista näiden lakien mukaiset Vakuutusvalvontaviraston markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä koskevat kieltopäätökset. Pykälän 9 ja 10 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi uudesta 11—14 kohdasta johtuvat tekniset korjaukset.

6 i §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 i §, jossa säädettäisiin 6 c §:ää vastaavalla tavalla asian vireilletulosta markkinatuomioistuimessa sekä hakijasta. Asia tulisi vireille markkinatuomioistuimessa sen suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen taikka vakuutuksenvälittäjän hakemuksesta, johon Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätös kohdistuu. Kieltopäätöksen tehostamiseksi asetetun uhkasakon tuomitsemista koskeva asia tulisi kuitenkin vireille Vakuutusvalvontaviraston hakemuksesta.

7 §. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen ja vakuutuksenvälittäjän olisi ilmoitettava markkinatuomioistuimelle tekemässään hakemuksessa Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätös.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen ja vakuutuksenvälittäjän olisi liitettävä hakemukseensa Vakuutusvalvontaviraston antama päätös alkuperäi-

senä tai virallisesti oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä lisäksi todistus tiedoksisaantipäivästä.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain kanssa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotuksen mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaisi tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelmasta, joka suomalaisten ja kolmannen maan vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten olisi laadittava vakuutusliikkeen ohessa harjoittamastaan liitännäistoinnista. Vakuutusvalvontavirasto voisi antaa ehdotuksen mukaan vakuutusyhtiöille ja vakuutusyhdistyksille myös ohjeita vakuutusten markkinoinnista.

3. Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vakuutusyhtiölain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 1 luvun 3 §:n 1 momentti, 2 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta ja 5 a §:n 2 momentti, 2 a luvun 4 § ja 14 a luvun otsikko,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 §:n 1 momentti ja 2 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 752/1993, 2 luvun 5 a §:n 2 momentti ja 2 a luvun 4 § laissa 389/1995 ja 14 a luvun otsikko laissa 632/1991, sekä

lisätään 1 lukuun siitä lailla 355/1997 kumotun 3 a §:n tilalle uusi 3 a § ja lukuun uusi 3 b § sekä 14 a lukuun siitä lailla 483/1992 kumotun 7 §:n tilalle uusi 7 § ja uusi 8—13 §, seuraa-vasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

3 §

Vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä ja 3 a §:ssä määriteltä vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa (*liitännäistoiminta*).

3 a §

Vakuutusyhtiö saa pääasiallisen toimintansa ohella toimia muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä tällaisen yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on:

1) Euroopan talousalueella julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys;

2) Euroopan talousalueella oleva muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu rahoituslaitos;

3) yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa; taikka

4) yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet liittyvät niihin vakuutustuotteisiin, joita yritys myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyhtiön edustajana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, vakuutusyhtiö voi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voi käyttää vakuutusyhtiön organisaatiota ja jakelukanavia omien tuotteidensa tai palvelujensa markkinoinnissa, jos:

1) yritys kuuluu vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään; tai

2) yritys kuuluu vakuutusyhtiön kanssa sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoimintaa on oltava yhtiön harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja.

3 b §

Vakuutusyhtiön on laadittava 3 a §:n 1 ja 2 momentin mukaisesta toiminnasta toiminta-

suunnitelma. Suunnitelma on liitettävä yhtiöjärjestyksen tai sen muutoksen vahvistamista koskevaan hakemukseen, joka on tehtävä Vakuutusvalvontavirastolle sanotun toiminnan aloittamista varten. Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.

Vakuutusvalvontavirasto voi jättää vahvistamatta 3 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoimintaa koskevan yhtiöjärjestyksen määräyksen, jos on ilmeistä, että toiminta ei täytä 3 a §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos vakuutusyhtiöllä aiotun toiminnan laajuuden, kyseisen tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa toimintaa asiamukaisesti. Virasto voi jälkepäin kieltää vakuutusyhtiöltä liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei enää täytä 3 a §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toiminnassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

2 luku

Vakuutusyhtiön perustaminen

4 §

Vakuutusyhtiön yhtiöjärjestyksessä on määrättävä:

3) yhtiön toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään sekä yhtiön harjoittama 1 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu liitännäistoiminta;

5 a §

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Ministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettua valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

2 a luku

Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

4 §

Vakuutusvalvontaviraston on kolmen kuukauden kuluessa vakuutusyhtiön ilmoituksen sekä kaikkien 3 §:ssä tarkoitettujen selvitysten saapumisesta lähetettävä saamansa tiedot edustuston sijaintivaltion vakuutustarkastuksesta vastaavalle viranomaiselle ja ilmoitettava tietojen lähettämisestä vakuutusyhtiölle.

Vakuutusvalvontaviraston on liitettävä lähetettäviin tietoihin todistus siitä, että vakuutusyhtiö, ottaen huomioon suunniteltu toiminta, täyttää 11 luvun toimintapäätösmääräyksen vaatimukset.

Jos tietoja ei ole lähetetty 1 momentissa säädettyssä määräajassa, vakuutusyhtiö voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan Vakuutusvalvontaviraston hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes virasto on päättänyt tietojen lähettämisestä. Viraston on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettua valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

14 a luku

Kilpailu ja markkinointi

7 §

Vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle markkinoitavasta hyödykkeestä kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä hyödykettä koskevia ratkaisuja.

Vakuutusyhtiö ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

Niistä tiedoista, jotka vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen hakijalle ennen va-

kuutusopimuksen päättämistä, säädetään erikseen.

8 §

Toimiessaan 1 luvun 3 a §:n mukaisesti edustajana vakuutusyhtiön on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että vakuutusyhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

9 §

Vakuutusyhtiön asiamiehen on toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaan asiamiehenä.

Asiamiehen on yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan ilmoitettava, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys.

10 §

Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutusyhtiön sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiamies.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita vakuutusyhtiön markkinoinnista.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

11 §

Vakuutusvalvontavirasto voi, jos se asiak-

kaansuojan kannalta on tarpeellista, kieltää vakuutusyhtiötä jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Vakuutusvalvontavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitettun kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa määräämänsä kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

12 §

Vakuutusvalvontaviraston 11 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Vakuutusyhtiö voi saattaa Vakuutusvalvontaviraston 11 §:n 1 momentissa tarkoitettun kieltopäätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa viraston päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi.

13 §

Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 11 §:ssä tarkoitettun kiellon määräämistä, jos kiello koskee kuluttajansuojalain (38/1978) soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

2.

Laki

ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (398/1995) 21 §:n 2 momentti, sekä 56, 60 ja 76 §, sellaisena kuin niistä on 56 § laissa 950/2000 sekä *lisätään* lakiin uusi 22 a, 22 b ja 22 c §, seuraavasti:

21 §

Valitusoikeus

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Ministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitetun valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

4 luku

Toiminnan aloittaminen

22 a §

Sallittu liiketoiminta

Kolmannen maan vakuutusyhtiö ei saa Suomessa harjoittaa muuta elinkeinoa kuin vakuutusliikettä ja 22 b §:ssä määriteltä vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa (*liitännäistoiminta*).

22 b §

Muun liiketoiminnan kuin vakuutusliikkeen harjoittaminen

Kolmannen maan vakuutusyhtiö saa pääasiallisen toimintansa ohella toimia Suomessa muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on:

1) Euroopan talousalueella julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys;

2) Euroopan talousalueella oleva muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu rahoituslaitos;

3) yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa; taikka

4) yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet täydentävät niitä vakuutus tuotteita, joita yhtiö myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyrityksen edustajana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, kolmannen maan vakuutusyhtiö voi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voi käyttää kolmannen maan vakuutusyhtiön edustuston organisaatiota ja jakelu-

kanavia omien tuotteidensa tai palvelujensa markkinoinnissa, jos:

1) yritys kuuluu kolmannen maan vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään; tai

2) yritys kuuluu kolmannen maan vakuutusyhtiön kanssa sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoiminnan on oltava kolmannen maan vakuutusyhtiön Suomessa harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa edustuston vakava-raisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja.

22 c §

Toimintasuunnitelma ja muun liiketoiminnan harjoittamisen kieltäminen

Kolmannen maan vakuutusyhtiön on laadittava 22 b §:n 1 ja 2 momentin mukaisesta toiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma on toimitettava Vakuutusvalvontavirastolle hyväksyttäväksi ennen sanotun toiminnan aloittamista. Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.

Vakuutusvalvontavirasto voi kieltää kolmannen maan vakuutusyhtiöltä 22 b §:n 1 ja 2 momentin mukaisen liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toimintasuunnitelman perusteella on ilmeistä, että toiminta ei täytä 22 b §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos kolmannen maan vakuutusyhtiön edustustolla aiotun toiminnan laajuuden, kyseisen tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa toimintaa asianmukaisesti. Virasto voi jälkeensä kieltää kolmannen maan vakuutusyhtiön edustustolta liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei enää täytä 22 b §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toiminnassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

56 §

Toimiminen edustajana

Toimiessaan 22 b §:n mukaisesti edustajana kolmannen maan vakuutusyhtiön on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että yhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti ulkomaiseen ETA-vakuutusyhtiöön, jos se toimii Suomessa muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana.

60 §

Markkinointi

Ulkomaisen vakuutusyhtiön markkinoinnissa sekä sen ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan vastaavasti, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 sekä 9—13 §:ssä säädetään. Sen lisäksi ulkomaisen vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan ilmoitettava nimensä, yhtiömuotonsa, kotivaltionsa, pääkonttorinsa osoite sekä sen toimipaikan tai edustuston osoite, jonka kanssa vakuutussopimus on tarkoitus tehdä.

76 §

Vakuutusliikkeen luvaton harjoittaminen

Joka

1) ulkomaisen vakuutusyhtiön lukuun harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa tekemättä 7 tai 10 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai ilman 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimilupaa taikka 22 a tai 57 §:n vastaisesti tai

2) antaa 13 §:n, 17 §:n 3 momentin tai 55 §:n säännösten tai Vakuutusvalvontaviraston 44 §:n 3 momentin nojalla määräämän kiellon vastaisesti uusia vakuutuksia,

on tuomittava siten, kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään vakuutusliikkeen luvattomasta harjoittamisesta.

Virallisen syyttäjän on ennen vakuutusliikkeen luvaton harjoittamista koskevan syytteen nostamista hankittava Vakuutusvalvontaviraston lausunto. Tuomioistuimen on tätä rikosasiaa käsitellessään varattava virastolle

tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

3.

Laki

työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työeläkevakuutusyhtiöistä 25 päivänä huhtikuuta 1997 annetun lain (354/1997) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 951/2000, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Työeläkevakuutusyhtiöön ei kuitenkaan sovelleta vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 ja 3 a §:ää, 2 luvun 2 §:n 1, 2 ja 5 momenttia, 2 a §:ää, 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa ja 5 §:n 1 ja 5 momenttia, 2 a lukua, 3 luvun 1 a, 3, 4 ja 7 §:ää, 7 luvun 1 a §:n 1 ja 2 momenttia, 2 §:ää, 3 §:n 2 momenttia, 3 a §:ää ja 7 §:n 1, 3

ja 4 momenttia, 10 luvun 2, 3 a, 3 b, 4 d ja 7 §:ää, 11 lukua, 12 luvun 1 §:n 2 momenttia ja 4 ja 5 §:ää, 13 lukua, 14 luvun 1 §:n 2 momenttia, 4 §:n 2 momenttia, 5 a §:n 2 momenttia ja 5 b ja 6 §:ää, 14 a luvun 7 §:n 4 momenttia ja 8 §:ää, 16 luvun 13 §:n 3 momenttia, 16 a luvun 9 §:n 3 momenttia sekä 10 ja 13—15 §:ää, 16 b luvun 4 §:n 3 momenttia eikä 18 luvun 9 §:n 2 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

4.

Laki

vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 1 luvun 4 ja 5 § sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 § osaksi laeissa 483/1993, 451/1995 ja 340/2000 ja 1 luvun 5 § osaksi mainituissa laeissa 483/1993 ja 340/2000 sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta mainituissa laeissa 483/1993, sekä
lisätään 12 lukuun siitä lailla 81/1999 kumotun 2 §:n tilalle uusi 2 § seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

4 §

Vakuutusyhdistys ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin yhdistysjärjestyksessä mainittua vakuutusliikettä ja 5 §:ssä määriteltyä vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa (*liitännäistoiminta*).

Vakuutusyhdistyksen vakuutusliike ei saa käsittää henkivakuutusta, lakisääteistä vakuutusta, vahinkovakuutusluokkiin 14 ja 15 kuuluvaa vakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliike saa käsittää vain yhdistysjärjestyksessä mainittujen vahinkovakuutusluokkien ja luokkaryhmien mukaisen ensivakuutuksen jälleenvakuutusta, ei kuitenkaan toisen vakuutusyhdistyksen muuta jälleenvakuutusta kuin tämän vakuutusliikkeen edelleenvakuutusta.

Suuri vakuutusyhdistys saa kuitenkin jälleenvakuuttaa kotimaasta tulevaa, yhdistysjärjestyksen mukaista ensivakuutusta ja, jos Vakuutusvalvontavirasto katsoo, että yhdistyksellä on siihen edellytykset, myös vastavaa ulkomaista ensivakuutusta.

Vakuutusyhdistysten vahinkovakuutuksella tarkoitetaan muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetussa ensimmäisessä neuvoston direktiivissä (73/239/ETY) tarkoitettuihin vakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa sekä jälleenvakuutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin vakuutusluokista.

5 §

Vakuutusyhdistys saa pääasiallisen toimintansa ohella toimia muun kun vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on:

1) Euroopan talousalueella julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys;

2) Euroopan talousalueella oleva muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu rahoituslaitos;

3) yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa; taikka

4) yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet täydentävät niitä vakuutustuotteita, joita yhdistys myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyrityksen edustajana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, vakuutusyhdistys voi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voi käyttää vakuutusyhdistyksen organisaatiota ja jake-lukana omien tuotteidensa tai palvelujensa markkinoinnissa, jos:

1) yritys kuuluu vakuutusyhdistyksen kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään; tai

2) yritys kuuluu vakuutusyhdistyksen kanssa sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoiminnan on oltava yhdistyksen harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa yhdistyksen vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsitelmiä etuja.

Vakuutusyhdistyksen on laadittava 1 ja 2 momentin mukaisesta toiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma on liitettävä yhdistysjärjestyksen tai sen muutoksen vahvistamista koskevaan hakemukseen, joka on tehtävä Vakuutusvalvontavirastolle sanotun toiminnan aloittamista varten. Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.

Vakuutusvalvontavirasto voi jättää vahvistamatta 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoimintaa koskevan yhdistysjärjestyksen määräyksen, jos on ilmeistä, että toiminta ei täytä 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos vakuutusyhdistyksellä aiotun toiminnan laajuuden, kyseisen tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa toimintaa asianmukaisesti. Virasto voi jälleenvakuutuksen kieltää vakuutusyhdistykseltä lii-

tännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toiminnassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

Toimiessaan 1 momentin mukaisesti edustajana vakuutusyhdistyksen on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että yhdistys ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

2 luku

Vakuutusyhdistyksen perustaminen

3 §

Vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyksessä on mainittava:

3) yhdistyksen toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään sekä yhdistyksen harjoittama 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu liitännäistoiminta;

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistyksen markkinoinnissa sekä sen ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan vastaavasti, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 ja 9—13 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

5.

Laki

vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään vakuutuksenvälittäjistä 19 päivänä helmikuuta 1993 annetun lain (251/1993) 8 §:ään uusi 2—4 momentti sekä lakiin uusi 8 a—8 e § seuraavasti:

8 §

Vakuutuksenvälittäjän velvollisuudet

Vakuutuksenvälittäjän on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle vakuutuksenvälityspalveluistaan ja markkinoitavista vakuutuksista kaikkine tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä kyseisiä palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja.

Vakuutuksenvälittäjä ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän vakuu-

tuksenvälitystavan vastaista menettelyä.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

8 a §

Vakuutuksenvälitystoiminnasta ilmoittaminen

Vakuutuksenvälittäjän on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi, että hän toimii nimenomaan vakuutusten välittäjänä.

Vakuutuksenvälittäjä ei saa ilmoittaa markkinoinnissaan edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa.

8 b §

Markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonta

Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutuksenvälittäjän sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttajasiames.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita vakuutuksenvälittäjän markkinoinnista.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttajasiamiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

8 c §

Kieltopäätös

Vakuutusvalvontavirasto voi, jos se on hyvän vakuutuksenvälitystavan noudattamisen kannalta tarpeellista, kieltää vakuutuksenvälittäjää jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Vakuutusvalvontavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa määräänsä kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

8 d §

Muutoksenhaku

Vakuutusvalvontaviraston 8 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Vakuutuksenvälittäjä voi saattaa Vakuutusvalvontaviraston 8 c §:n 1 momentissa tarkoitetun kieltopäätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa viraston päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi.

8 e §

Lausunnon pyytäminen

Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 8 c §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä, jos kiello koskee kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

6.

Laki

kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 7 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

7 §

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä

Vakuutusvalvontaviraston lausunto, jos asia koskee vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusyhtiötä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettua ulkomaista vakuutusyhtiötä tai vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettua vakuutusyhdistystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

7.

Laki

markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/1978) 1 §:n 9 ja 10 kohta sekä 7 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 9 ja 10 kohta laissa 516/1999 sekä 7 § laeissa 38/1995 ja 458/1997, sekä
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 516/1995, uusi 11—14 kohta ja lakiin uusi 6 i § seuraavasti:

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille seuraavien lakien mukaan kuuluvat asiat:

- 9) alkoholilaki (1143/1994);
- 10) laki saatavien perinnästä (513/1999);
- 11) vakuutusyhtiölaki (1062/1979);
- 12) laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä (398/1995);

- 13) vakuutusyhdistyslaki (1250/1987); sekä
 14) laki vakuutuksenvälittäjistä (251/1993).

6 i §

Vakuutusyhtiölain, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain, vakuutusyhdistyslain ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain nojalla käsiteltävä asia tulee vireille sen suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen taikka vakuutuksenvälittäjän hakemuksesta, johon Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätös kohdistuu. Vakuutusvalvontaviraston antaman kiellon tehostamiseksi asetetun uhkasakon tuomitsemista koskeva asia tulee kuitenkin vireille Vakuutusvalvontaviraston hakemuksella.

7 §

Hakemusasiakirjassa on ilmoitettava:

1) sen elinkeinonharjoittajan tai muun henkilön nimi, kotipaikka ja postiosoite, johon vaatimus kohdistuu, tai, milloin kysymys on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettusta elinkeinonharjoittajan hakemuksesta, lääninhallituksen päätös, taikka, milloin kysymys on 6 c §:ssä tarkoitettusta luottolaitoksen tekemästä ha-

kemuksesta, rahoitustarkastuksen päätös, tai, milloin kysymys on 6 e tai 6 f §:ssä tarkoitettusta elinkeinonharjoittajan, valmistajan, mainonta- tai myynninedistämistoimen tilaajan tai sen toimeenpanijan taikka näiden palveluksessa olevan hakemuksesta, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tai lääninhallituksen päätös tai väliaikaista kieltä koskeva määräys, sekä, milloin kysymys on 6 i §:ssä tarkoitettusta suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen taikka vakuutuksenvälittäjän tekemästä hakemuksesta, Vakuutusvalvontaviraston päätös;

2) vaatimus ja sen perusteet; sekä

3) tosiseikat, joihin hakija nojautuu.

Hakijan on allekirjoitettava hakemus.

Edellä 6 §:n 2 momentissa taikka 6 c, 6 e, 6 f tai 6 i §:ssä tarkoitettuun hakemukseen tulee liittää 1 momentin 1 kohdassa mainittu päätös tai määräys alkuperäisenä tai virallisesti oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus päätöksen tiedoksisaantipäivästä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/1979) 1 luvun 3 §:n 1 momentti, 2 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta ja 5 a §:n 2 momentti, 2 a luvun 4 § ja 14 a luvun otsikko,
 sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 §:n 1 momentti ja 2 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 752/1993, 2 luvun 5 a §:n 2 momentti ja 2 a luvun 4 § laissa 389/1995 ja 14 a luvun otsikko laissa 632/1991, sekä
lisätään 1 lukuun siitä lailla 355/1997 kumotun 3 a §:n tilalle uusi 3 a § ja lukuun uusi 3 b § sekä 14 a lukuun siitä lailla 483/1992 kumotun 7 §:n tilalle uusi 7 § ja uusi 8—13 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleisiä säännöksiä

Yleisiä säännöksiä

3 §

Vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä.

3 §

Vakuutusyhtiö ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä ja 3 a §:ssä määriteltyä vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa (*liitännäistoiminta*).

3 a §

Vakuutusyhtiö saa pääasiallisen toimintansa ohella toimia muun kuin vakuutus-toimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä tällaisen yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on:

1) Euroopan talousalueella julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys;

2) Euroopan talousalueella oleva muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu rahoituslaitos;

3) yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan.

taan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa; taikka

4) yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet liittyvät niihin vakuutus tuotteisiin, joita yhtiö myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyrityksen edustajana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, vakuutusyhtiö voi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voi käyttää vakuutusyhtiön organisaatiota ja jakelukanavia omien tuotteidensa tai palvelujensa markkinoinnissa, jos:

1) yritys kuuluu vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään; tai

2) yritys kuuluu vakuutusyhtiön kanssa sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun liitännäistoiminnan on oltava yhtiön harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa yhtiön vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsitelmiä etuja

3 b §

Vakuutusyhtiön on laadittava 3 a §:n 1 ja 2 momentin mukaisesta toiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma on liitettävä yhtiöjärjestyksen tai sen muutoksen vahvistamista koskevaan hakemukseen, joka on tehtävä Vakuutusvalvontavirastolle sanotun toiminnan aloittamista varten. Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.

Vakuutusvalvontavirasto voi jättää vahvistamatta 3 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoimintaa koskevan yhtiöjärjestyksen määräyksen, jos on ilmeistä, että toiminta ei täytä 3 a §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos vakuutusyhtiöllä aiotun toiminnan laajuuden, kyseisen tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa toimintaa asianmukaisesti. Virasto voi jälkeempäin kieltää vakuutusyhtiöltä liitännäistoiminnan har-

joittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei enää täytä 3 a §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toiminnassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

2 luku

Vakuutusyhtiön perustaminen

Vakuutusyhtiön
määrättävä:

4 §

yhtiöjärjestyksessä on

3) yhtiön toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään;

3) yhtiön toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään *sekä yhtiön harjoittama 1 luvun 3 a §:ssä tarkoitettu liitännäistoiminta;*

5 a §

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Sosiaali- ja terveysministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettujen valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/1950) säädetään.

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. *Ministeriön* on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitettujen valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä *hallintolainkäyttölaissa* (586/1996) säädetään.

2 a luku

Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

4 §

Sosiaali- ja terveysministeriön on kolmen kuukauden kuluessa vakuutusyhtiön ilmoituksen sekä kaikkien 3 §:ssä tarkoitettujen selvitysten saapumisesta lähetettävä saamansa tiedot edustuston sijaintivaltion va-

2 a luku

Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

4 §

Vakuutusvalvontaviraston on kolmen kuukauden kuluessa vakuutusyhtiön ilmoituksen sekä kaikkien 3 §:ssä tarkoitettujen selvitysten saapumisesta lähetettävä saamansa tiedot edustuston sijaintivaltion va-

kuutustarkastuksesta vastaavalle viranomaiselle ja ilmoitettava tietojen lähettämisestä vakuutusyhtiölle.

Ministeriön on liitettävä lähetettäviin tietoihin todistus siitä, että vakuutusyhtiö, ottaen huomioon suunniteltu toiminta, täyttää 11 luvun toimintapääomaa koskevat vaatimukset.

Jos tietoja ei ole lähetetty 1 momentissa säädettyssä määräajassa, vakuutusyhtiö voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan ministeriön hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes ministeriö on päättänyt tietojen lähettämisestä. Ministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitetun valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

kuutustarkastuksesta vastaavalle viranomaiselle ja ilmoitettava tietojen lähettämisestä vakuutusyhtiölle.

Vakuutusvalvontaviraston on liitettävä lähetettäviin tietoihin todistus siitä, että vakuutusyhtiö, ottaen huomioon suunniteltu toiminta, täyttää 11 luvun toimintapääomaa koskevat vaatimukset.

Jos tietoja ei ole lähetetty 1 momentissa säädettyssä määräajassa, vakuutusyhtiö voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan *Vakuutusvalvontaviraston* hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes *virasto* on päättänyt tietojen lähettämisestä. *Viraston* on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitetun valituksen tekemisestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä *hallintolainkäyttölaissa* säädetään.

14 a luku

Kilpailu ja markkinointi

7 §

Vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle markkinoitavasta hyödykkeestä kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä hyödykettä koskevia ratkaisuja.

Vakuutusyhtiö ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

Niistä tiedoista, jotka vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutus sopimuksen päättämistä, säädetään erikseen.

8 §

Toimiessaan 1 luvun 3a §:n mukaisesti edustajana vakuutusyhtiön on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen

tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että vakuutusyhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

9 §

Vakuutusyhtiön asiamiehen on toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaan asiamiehenä.

Asiamiehen on yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan ilmoitettava, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys.

10 §

Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutusyhtiön sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttaja-asiemies.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita vakuutusyhtiön markkinoinnista.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttaja-asiamehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

11 §

Vakuutusvalvontavirasto voi, jos se asiakkaansuojan kannalta tarpeellista, kieltää vakuutusyhtiötä jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Vakuutusvalvontavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa määräämänsä kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

12 §

Vakuutusvalvontaviraston 11 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Vakuutusyhtiö voi saattaa Vakuutusvalvontaviraston 11 §:n 1 momentissa tarkoi-

tetun kieltopäätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa viraston päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi.

13 §

Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 11 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä, jos kiello koskee kuluttajansuojalain (38/1978) soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

2.

Laki

ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (398/1995) 21 §:n 2 momentti, 56, 60 ja 76 §, sellaisena kuin niistä on 56 § laissa 950/2000 sekä lisätään lakiin uusi 22 a, 22 b ja 22 c § , seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitetun valituksen teke-

Jos päätöstä ei ole annettu 1 momentissa säädettyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen. Tällaisen valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Ministeriön on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Tässä momentissa tarkoitetun valituksen tekemisestä ja käsit-

misestä ja käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

telystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä *hallintolainkäyttölaissa* (586/1996) säädetään.

22 a §

Sallittu liiketoiminta

Kolmannen maan vakuutusyhtiö ei saa Suomessa harjoittaa muuta elinkeinoa kuin vakuutusliikettä ja 22 b §:ssä määriteltyä vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa (liittännäistoiminta).

22 b §

Muun liiketoiminnan kuin vakuutusliikkeen harjoittaminen

Kolmannen maan vakuutusyhtiö saa pääasiallisen toimintansa ohella toimia Suomessa muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on:

1) Euroopan talousalueella julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys;

2) Euroopan talousalueella oleva muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu rahoituslaitos;

3) yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa; taikka

4) yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet täydentävät niitä vakuutustuotteita, joita yhtiö myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyrityksen edustajana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, kolmannen maan vakuutusyhtiö voi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voi käyttää kolmannen maan vakuutusyhtiön edustuston organisaatiota ja jake-lukanavia omien tuotteidensa tai palvelujensa markkinoinnissa, jos:

1) yritys kuuluu kolmannen maan vakuutusyhtiön kanssa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään; tai

2) yritys kuuluu kolmannen maan vakuutusyhtiön kanssa sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun liitännäistoiminnan on oltava kolmannen maan vakuutusyhtiön Suomessa harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa edustuston vakavaraisuutta eikä vakuutus-ten käsittämiä etuja

22 c §

Toimintasuunnitelma ja muun liiketoiminnan harjoittamisen kieltäminen

Kolmannen maan vakuutusyhtiön on laadittava 22 b §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti toiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma on toimitettava Vakuutusvalvontavirastolle hyväksyttäväksi ennen sanotun toiminnan aloittamista. Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.

Vakuutusvalvontavirasto voi kieltää kolmannen maan vakuutusyhtiöltä 22 b §:n 1 ja 2 momentin mukaisen liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toimintasuunnitelman perusteella on ilmeistä, että toiminta ei täytä 22 b §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos kolmannen maan vakuutusyhtiön edustustolla aiotun toiminnan laajuuden, kyseisen tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa toimintaa asianmukaisesti. Virasto voi jälkeinpäin kieltää kolmannen maan vakuutusyhtiön edustustolta liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei enää täytä 22 b §:n 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toiminnassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

56 §

Muun liiketoiminnan harjoittaminen

Ulkomainen vakuutusyhtiö ei saa Suomessa harjoittaa muuta elinkeinoa kuin vakuutusliikettä.

60 §

Markkinoinnissa ilmoitettavat tiedot

Ulkomaisen vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan ilmoitettava nimensä, yhtiömuotonsa, kotivaltionsa, pääkonttorinsa osoite sekä sen toimipaikan tai edustuston osoite, jonka kanssa vakuutussopimus on tarkoitus tehdä.

76 §

Vakuutusliikkeen luvaton harjoittaminen

Joka:

1) ulkomaisen vakuutusyhtiön lukuun harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa tekemättä 7 tai 10 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai ilman 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimilupaa taikka 56 §:n 1 momentin tai 57 §:n vastaisesti; tai

2) antaa 13 §:n, 17 §:n 3 momentin tai 55 §:n säännösten tai sosiaali- ja terveystieteiden 44 §:n 3 momentin nojalla määräämisen kiellon vastaisesti uusia vakuutuksia;

56 §

Toimiminen edustajana

Toimiessaan 22 b §:n mukaisesti edustajana kolmannen maan vakuutusyhtiön on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että yhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti ulkomaiseen ETA-vakuutusyhtiöön, jos se toimii Suomessa muun kuin vakuutustoimintaa harjoittavan yrityksen edustajana.

60 §

Markkinointi

Ulkomaisen vakuutusyhtiön markkinoinnissa sekä sen ja sopimusehtojen valvonnan noudatetaan vastaavasti, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 sekä 9—13 §:ssä säädetään. Sen lisäksi ulkomaisen vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan ilmoitettava nimensä, yhtiömuotonsa, kotivaltionsa, pääkonttorinsa osoite sekä sen toimipaikan tai edustuston osoite, jonka kanssa vakuutussopimus on tarkoitus tehdä.

76 §

Vakuutusliikkeen luvaton harjoittaminen

Joka

1) ulkomaisen vakuutusyhtiön lukuun harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa tekemättä 7 tai 10 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta tai ilman 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimilupaa taikka 22 a tai 57 §:n vastaisesti tai

2) antaa 13 §:n, 17 §:n 3 momentin tai 55 §:n säännösten tai Vakuutusvalvontaviraston 44 §:n 3 momentin nojalla määräämisen kiellon vastaisesti uusia vakuutuksia,

on tuomittava siten, kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään vakuutusliikkeen luvattomasta harjoittamisesta.

Virallisen syyttäjän on ennen vakuutusliikkeen luvattomasta harjoittamista koskevan syytteen nostamista hankittava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lausunto. Tuomioistuimen on tätä rikosasiaa käsitellessään varattava ministeriölle tilaisuus tulla kuulluksi.

on tuomittava siten, kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään vakuutusliikkeen luvattomasta harjoittamisesta.

Virallisen syyttäjän on ennen vakuutusliikkeen luvattomasta harjoittamista koskevan syytteen nostamista hankittava *Vakuutusvalvontaviraston* lausunto. Tuomioistuimen on tätä rikosasiaa käsitellessään varattava *virastolle* tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

3.

Laki

työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työeläkevakuutusyhtiöistä 25 päivänä huhtikuuta 1997 annetun lain (354/1997) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 951/2000, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain soveltamisala

Työeläkevakuutusyhtiöön ei kuitenkaan sovelleta vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 §:ää, 2 luvun 2 §:n 1, 2 ja 5 momenttia, 2 a §:ää, 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa, 5 §:n 1 ja 5 momenttia, 2 a lukua, 3 luvun 1 a, 3, 4 ja 7 §:ää, 7 luvun 1 a §:n 1 ja 2 momenttia, 2 §:ää, 3 §:n 2 momenttia, 3 a §:ää, 7 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 10 luvun 2, 3 a, 3 b, 4 d ja 7 §:ää, 11 lukua, 12 luvun 1 §:n 2 momenttia ja 4 ja 5 §:ää, 13 lukua, 14 luvun 1 §:n 2 momenttia, 4 §:n 2 momenttia, 5 a §:n 2 momenttia, 5 b ja 6 §:ää, 16 luvun 13 §:n 3

Työeläkevakuutusyhtiöön ei kuitenkaan sovelleta vakuutusyhtiölain 1 luvun 3 ja 3 a §:ää, 2 luvun 2 §:n 1, 2 ja 5 momenttia, 2 a §:ää, 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa ja 5 §:n 1 ja 5 momenttia, 2 a lukua, 3 luvun 1 a, 3, 4 ja 7 §:ää, 7 luvun 1 a §:n 1 ja 2 momenttia, 2 §:ää, 3 §:n 2 momenttia, 3 a §:ää ja 7 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 10 luvun 2, 3 a, 3 b, 4 d ja 7 §:ää, 11 lukua, 12 luvun 1 §:n 2 momenttia ja 4 ja 5 §:ää, 13 lukua, 14 luvun 1 §:n 2 momenttia, 4 §:n 2 momenttia, 5 a §:n 2 momenttia ja 5 b ja 6 §:ää, 14 a

Voimassa oleva laki

Ehdotus

momenttia, 16 a luvun 9 §:n 3 momenttia sekä 10 ja 13—15 §:ää, 16 b luvun 4 §:n 3 momenttia eikä 18 luvun 9 §:n 2 momenttia.

luvun 7 §:n 4 momenttia ja 8 §:ää, 16 luvun 13 §:n 3 momenttia, 16 a luvun 9 §:n 3 momenttia sekä 10 ja 13—15 §:ää, 16 b luvun 4 §:n 3 momenttia eikä 18 luvun 9 §:n 2 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

4.

Laki

vakuutusyhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 1 luvun 4 ja 5 § sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 § osaksi laeissa 483/1993, 451/1995 ja 340/2000 ja 1 luvun 5 § osaksi mainituissa laeissa 483/1993 ja 340/2000 sekä 2 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta mainituissa laeissa 483/1993, sekä
lisätään 12 lukuun siitä lailla 81/1999 kumotun 2 §:n tilalle uusi 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleisiä säännöksiä

Yleisiä säännöksiä

4 §

Vakuutusyhdistys saa harjoittaa yhdistysjärjestyksessä mainittua vakuutusliikettä.

Vakuutusyhdistyksen vakuutusliike ei saa käsittää henkivakuutusta, lakisäästeistä vakuutusta, vahinkovakuutusluokkiin 14 ja 15 kuuluvaa vakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliike saa käsittää vain yhdistysjärjestyksessä mainittujen vahinkovakuutusluokkien ja luokkaryhmien mukaisen ensivakuutuksen

4 §

Vakuutusyhdistys *ei* saa harjoittaa *muuta liikettä kuin* yhdistysjärjestyksessä mainittua vakuutusliikettä ja 5 §:ssä määritellyä vakuutusliikkeeseen liittyvää toimintaa (**liittännäistoiminta**).

Vakuutusyhdistyksen vakuutusliike ei saa käsittää henkivakuutusta, lakisäästeistä vakuutusta, vahinkovakuutusluokkiin 14 ja 15 kuuluvaa vakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi.

Vakuutusyhdistyksen jälleenvakuutusliike saa käsittää vain yhdistysjärjestyksessä mainittujen vahinkovakuutusluokkien ja luokkaryhmien mukaisen ensivakuutuksen

jälleenvakuutusta, ei kuitenkaan toisen vakuutusyhdistyksen muuta jälleenvakuutusta kuin tämän vakuutusliikkeen edelleenvakuutusta.

Suuri vakuutusyhdistys saa kuitenkin jälleenvakuuttaa kotimaasta tulevaa, yhdistysjärjestyksen mukaista ensivakuutusta ja, jos Vakuutusvalvontavirasto katsoo, että yhdistyksellä on siihen edellytykset, myös vastaavaa ulkomaista ensivakuutusta.

5 §

Vakuutusyhdistys ei saa harjoittaa muuta liikettä kuin yhdistysjärjestyksessä mainittua vakuutusliikettä.

Vakuutusyhdistysten vahinkovakuutuksella tarkoitetaan Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen liitteessä IX mainitussa, muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetussa Euroopan yhteisöjen neuvoston ensimmäisessä direktiivissä (73/239/ETY) tarkoitettuihin vakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa sekä jälleenvakuutusta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset vakuutusluokista.

jälleenvakuutusta, ei kuitenkaan toisen vakuutusyhdistyksen muuta jälleenvakuutusta kuin tämän vakuutusliikkeen edelleenvakuutusta.

Suuri vakuutusyhdistys saa kuitenkin jälleenvakuuttaa kotimaasta tulevaa, yhdistysjärjestyksen mukaista ensivakuutusta ja, jos Vakuutusvalvontavirasto katsoo, että yhdistyksellä on siihen edellytykset, myös vastaavaa ulkomaista ensivakuutusta.

Vakuutusyhdistysten vahinkovakuutuksella tarkoitetaan muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetussa ensimmäisessä neuvoston direktiivissä (73/239/ETY) tarkoitettuihin vakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa sekä jälleenvakuutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin vakuutusluokista.

5 §

Vakuutusyhdistys saa pääasiallisen toimintansa ohella toimia muun kun vakuutus-toimintaa harjoittavan yrityksen edustajana sekä markkinoida ja myydä yrityksen lukuun sen tarjoamia palveluja ja tuotteita asiakkaille, jos kyseinen yritys on:

1) Euroopan talousalueella julkisen valvonnan alainen luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai yhteissijoitusyritys;

2) Euroopan talousalueella oleva muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu rahoituslaitos;

3) yritys, joka harjoittaa riskienhallintaan, vahingontarkastukseen, vahingontorjuntaan tai niihin rinnastettavaan toimintaan sisältyvien palvelujen tai tuotteiden tarjontaa; taikka

4) yritys, jonka tarjoamat palvelut tai tuotteet täydentävät niitä vakuutus tuotteita, joita yhdistys myy joko omaan lukuunsa tai toisen vakuutusyrityksen edustajana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, vakuutusyhdistys voi sopia, että muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu yritys voi käyttää vakuutusyhdistyksen organisaatiota ja jakelukanavia omien tuotteidensa tai palvelujensa markkinoinnissa, jos:

1) yritys kuuluu vakuutusyhdistyksen kans-

sa samaan konserniin tai samaan taloudelliseen yhteenliittymään; tai

2) yritys kuuluu vakuutusyhdistyksen kanssa sellaiseen taloudelliseen ryhmittymään, jonka kanssa yritys esiintyy yhtenäisesti markkinoilla ja jonka kanssa sillä on kiinteä taloudellinen yhteistyösuhde.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun liitännäistoiminnan on oltava yhdistyksen harjoittaman vakuutustoiminnan luonteeseen sopivaa eikä se saa olla laajuudeltaan vakuutustoimintaan nähden olennaisessa asemassa. Liitännäistoiminta ei saa vaarantaa yhdistyksen vakavaraisuutta eikä vakuutusten käsittämiä etuja.

Vakuutusyhdistyksen on laadittava 1 ja 2 momentin mukaisesta toiminnasta toimintasuunnitelma. Suunnitelma on liitettävä yhdistysjärjestyksen tai sen muutoksen vahvistamista koskevaan hakemukseen, joka on tehtävä Vakuutusvalvontavirastolle sanotun toiminnan aloittamista varten. Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.

Vakuutusvalvontavirasto voi jättää vahvistamatta 1 ja 2 momentissa tarkoitettua liitännäistoimintaa koskevan yhdistysjärjestyksen määräyksen, jos on ilmeistä, että toiminta ei täytä 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos vakuutusyhdistyksellä aiotun toiminnan laajuuden, kyseisen tuotteen tai palvelun laadun, henkilöstöltä vaadittavan asiantuntemuksen tai niihin verrattavien seikkojen perusteella ei ole riittäviä edellytyksiä hoitaa toimintaa asianmukaisesti. Virasto voi jälkeempäin kieltää vakuutusyhdistykseltä liitännäistoiminnan harjoittamisen tai rajoittaa sitä, jos toiminta ei enää täytä 3 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai jos toiminnassa on esiintynyt vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

Toimiessaan 1 momentin mukaisesti edustajana vakuutusyhdistyksen on selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys ja että yhdistys ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

2 luku

Vakuutusyhdistyksen perustaminen

2 luku

Vakuutusyhdistyksen perustaminen

3 §
 Vakuutusyhdistyksen yhdistysjärjestyk-
 sessä on mainittava:

3) yhdistyksen toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään;

3) yhdistyksen toiminta-alue ja ne vakuutusluokat ja luokkaryhmät, jotka toiminta on tarkoitettu käsittämään sekä yhdistyksen harjoittama 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu liiännäistoiminta;

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistyksen markkinoinnissa sekä sen ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan vastaavasti, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvun 7 ja 9—13 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

5.

Laki

vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään vakuutuksenvälittäjistä 19 päivänä helmikuuta 1993 annetun lain (251/1993)
8 §:ään uusi 2—4 momentti sekä lakiin uusi 8 a—8 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Vakuutuksenvälittäjän velvollisuudet

Vakuutuksenvälittäjän on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle vakuutuksenvälityspalveluistaan ja markkinoitavista vakuutuksista kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä kyseisiä palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja.

Vakuutuksenvälittäjä ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän vakuutuksenvälitystavan vastaista menettelyä.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

8 a §

Vakuutuksenvälitystoiminnasta ilmoittaminen

Vakuutuksenvälittäjän on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi, että hän toimii nimenomaan vakuutusten välittäjänä.

Vakuutuksenvälittäjä ei saa ilmoittaa markkinoinnissaan edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa.

8 b §

Markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonta

Vakuutusvalvontavirasto valvoo vakuutuksenvälittäjän sopimusehtojen käyttöä ja markkinointia. Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo myös kuluttajasiames.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita vakuutuksenvälittäjän markkinoinnista.

Vakuutusvalvontaviraston ja kuluttajasiamesmiehen on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

8 c §

Kieltopäätös

Vakuutusvalvontavirasto voi, jos se on hyvän vakuutuksenvälitystavan noudattamisen kannalta tarpeellista, kieltää vakuutuksenvälittäjää jatkamasta lain vastaisten sopimusehtojen käyttöä tai lain vastaista markkinointia taikka uudistamasta sellaista tai siihen rinnastettavaa markkinointia tai sopimusehtojen käyttöä.

Vakuutusvalvontavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jolloin kiello on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa määräämänsä kiellon tehostamiseksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinatuomioistuim.

8 d §

Muutoksenhaku

Vakuutusvalvontaviraston 8 c §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Vakuutuksenvälittäjä voi saattaa Vakuutusvalvontaviraston 8 c §:n 1 momentissa tarkoitetun kieltopäätöksen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa viraston päätöksestä tiedon saatuaan. Muutoin päätös jää pysyväksi.

8 e §

Lausunnon pyytäminen

Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä kuluttaja-asiamieheltä lausunto ennen 8 c §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämistä, jos kielto koskee kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .*

6.

Laki

kuluttajavirastosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kuluttajavirastosta 18 päivänä joulukuuta 1998 annetun lain (1056/1998) 7 §:ään
uusi 2 momentti seuraavasti:

7 §

Lausunnon pyytäminen

*Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 6 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkina-
tuomioistuimen käsiteltäväksi, hänen on
pyydettävä Vakuutusvalvontaviraston lau-
sunto, jos asia koskee vakuutusyhtiölaissa
(1062/1979) tarkoitettua vakuutusyhtiötä,
ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa
laissa (398/1995) tarkoitettua ulkomaista
vakuutusyhtiötä tai vakuutusyhdistyslaissa
(1250/1987) tarkoitettua vakuutusyhdistys-
tä..*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .*

7.

Laki**markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/1978) 1 §:n 9 ja 10 kohta sekä 7 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 9 ja 10 kohta laissa 516/1999 sekä 7 § laeissa 38/1995 ja 458/1997, sekä
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 516/1995, uusi 11—14 kohta ja lakiin uusi 6 i § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Markkinatuomioistuimien käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille seuraavien lakien mukaan kuuluvat asiat:

9) alkoholilaki (1143/1994); *sekä*
 10) laki saatavien perinnästä (513/1999).

9) alkoholilaki (1143/1994);
 10) laki saatavien perinnästä (513/1999);
 11) vakuutusyhtiölaki (1062/1979);
 12) laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä (398/1995);
 13) vakuutusyhdistyslaki (1250/1987); *sekä*
 14) laki vakuutuksenvälittäjistä (251/1993).

6 i §

Vakuutusyhtiölain, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain, vakuutusyhdistyslain ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain nojalla käsiteltävä asia tulee vireille sen suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen taikka vakuutuksenvälittäjän hakemuksesta, johon Vakuutusvalvontaviraston kieltopäätös kohdistuu. Vakuutusvalvontaviraston antaman kiellon tehostamiseksi asetetun uhkasakon tuomitsemista koskeva asia tulee kuitenkin vireille Vakuutusvalvontaviraston hakemuksella.

7 §

Hakemusasiakirjassa on ilmoitettava:

1) sen elinkeinonharjoittajan tai muun henkilön nimi, kotipaikka ja postiosoite, johon vaatimus kohdistuu, tai, milloin kysymys on 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta elinkeinonharjoittajan hakemuksesta, lääninhallituksen päätös, taikka, milloin kysymys on 6 c §:ssä tarkoitetusta luottolaitoksen tekemästä hakemuksesta, rahoitustarkastuksen päätös, sekä, milloin kysymys on 6 e tai 6 f §:ssä tarkoitetusta elinkeinonharjoittajan, valmistajan, mainonta- tai myynninedistämistoimen tilaajan tai sen toimeenpanijan taikka näiden palveluksessa olevan hakemuksesta, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tai lääninhallituksen päätös tai väliaikaista kieltoa koskeva määräys;

2) vaatimus ja sen perusteet; sekä

3) tosiseikat, joihin hakija nojautuu.

Hakijan on allekirjoitettava hakemus.

Edellä 6 §:n 2 momentissa taikka 6 c, 6 e tai 6 f §:ssä tarkoitettuun hakemukseen tulee liittää 1 momentin 1 kohdassa mainittu päätös tai määräys alkuperäisenä tai virallisesti oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus päätöksen tiedoksisaantipäivästä.

7 §

Hakemusasiakirjassa on ilmoitettava:

1) sen elinkeinonharjoittajan tai muun henkilön nimi, kotipaikka ja postiosoite, johon vaatimus kohdistuu, tai, milloin kysymys on 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta elinkeinonharjoittajan hakemuksesta, lääninhallituksen päätös, taikka, milloin kysymys on 6 c §:ssä tarkoitetusta luottolaitoksen hakemuksesta, rahoitustarkastuksen päätös, tai, milloin kysymys on 6 e tai 6 f §:ssä tarkoitetusta elinkeinonharjoittajan, valmistajan, mainonta- tai myynninedistämistoimen tilaajan tai sen toimeenpanijan taikka näiden palveluksessa olevan hakemuksesta, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tai lääninhallituksen päätös tai väliaikaista kieltoa koskeva määräys, *sekä, milloin kysymys on 6 i §:ssä tarkoitetusta suomalaisen tai ulkomaisen vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen taikka vakuutuksenvälittäjän tekemästä hakemuksesta, Vakuutusvalvontaviraston päätös;*

2) vaatimus ja sen perusteet; sekä

3) tosiseikat, joihin hakija nojautuu.

Hakijan on allekirjoitettava hakemus.

Edellä 6 §:n 2 momentissa taikka 6 c, 6 e, 6 f tai 6 i §:ssä tarkoitettuun hakemukseen tulee liittää 1 momentin 1 kohdassa mainittu päätös tai määräys alkuperäisenä tai virallisesti oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus päätöksen tiedoksisaantipäivästä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .*
